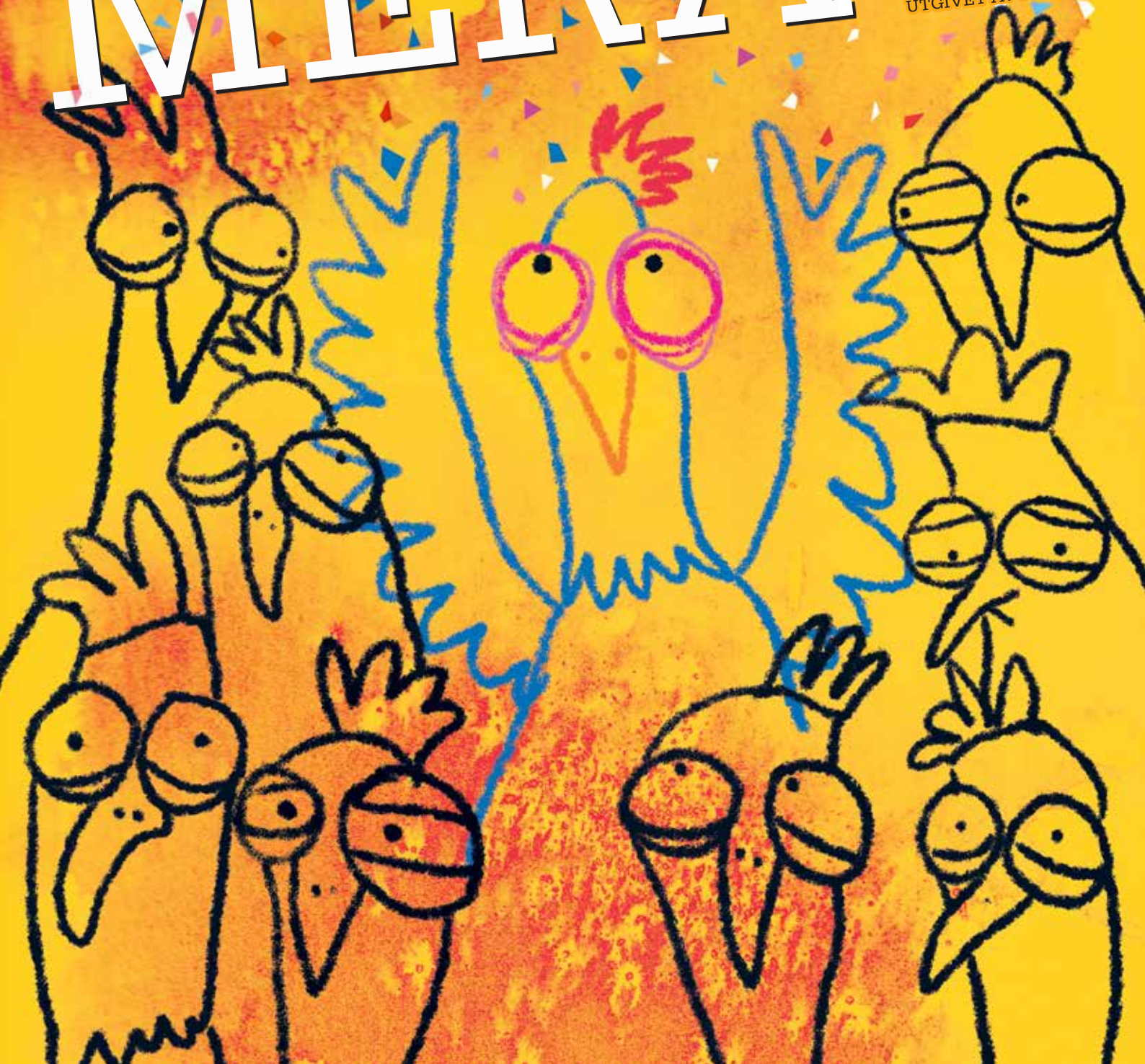

NERA

Inkörsport
till tyngre
läsning 2020

MAGASIN OM BARN- &
UNGDOMSLITTERATUR
UTGIVET AV FIBUL r.f.

REDAN NÄR VI BÖRJADE PLANERA det här numret av litteraturmagasinet MERA kändes det osannolikt att det skulle bli någon Helsingfors Bokmässan i oktober 2020. Därför bestämde vi oss för att ordna en egen bokmässan i tidningsform. I avsaknad av er riktiga mässbesökare – skolelever, lärare, bibliotekarier, bokslukare – besöker vi barn- och ungdomsboksförfattare och illustratörer er istället!

Bakom varje enskild bok i den här tidningen finns massvis av arbete och kärlek. Det vet jag; för mig tar det minst två år att göra en bok, ofta mycket mer. Vid sidan om den kommande bilderboken bollar jag med en mängd andra jobb; pjäser, uppträdanden (verkliga och virtuella), stipendieansökningar, planer för framtiden; nya idéer, olika projekt, en julkalender och så den här tidningen, såklart! Småningom, när bilderboken blivit klar, ska jag skriva om ett litet murmeldjur jag träffade en höst för flera år sen. Djuret satt på en sten och smaskade på ett rönnbär som hon höll mellan sina små tassar. Hon frågade mig om jag kunde berätta hennes historia, och det har jag lovat göra.

Berättelser känns viktigare än någonsin. Allt har varit upp och ner år 2020, på så många sätt att det känns onödigt att räkna upp här. Och liksom Tove Jansson skapade sin mumindal som en trygg plats att vistas i under oroliga tider, rymmer jag in i både mina egna berättelser och andras när världen omkring mig blir för kaotisk.

Jag har äntligen flyttat ut min arbetshörna ur sovrummet och istället inrett mig ett eget rum som är både sovrum, konstutställning, yogastudio och världens lugnaste och mysigaste läshörna på samma gång. Där kurar jag ihop mig med mina spännande, härliga, lagom farliga och lämpligt trygga och högt älskade böcker. Varje gång jag kommer till sista sidan, har 2020 blivit ett lite vackrare år.

Här kommer tidning full av små världar att gömma sig i! Vilda, vackra, genuina, lagom farliga och precis lämpligt trygga.

Lena

REDAKTION:

Lena Frölander-Ulf
Redaktör/layout

Maija Hurme
Redaktör/text

FIBUL rf – Författare och illustratörer av barn- och ungdomslitteratur

Vi verkar för att höja statusen och öka synligheten för barn- och ungdomslitteraturen på svenska i Finland, förbättra förutsättningarna och öka resurserna för professionella barn- och ungdomsboksskapare samt fungera som forum för diskussion och samarbete både nationellt och internationellt kring barn- och ungdomslitteratur.

Vill du bli medlem? Alla som gett ut minst en barn- eller ungdomsbok på svenska i Finland kan bli medlem i föreningen.
Se vår hemsida www.fibul.fi för mer information.
Vi vill rikta ett stort tack till till Föreningen Konstsamfundet, Stiftelsen Emilie och Rudolf Gesellius fond och Svenska kulturfonden.

Innehåll

- 3 MERA BOKMÄSSA:**
4 Linda Bondestam
5 Sanna Sofia Vuori & Cara Knuutinen
6 Hanna Lundström & Maija Hurme
7 Sanna Tahvanainen & Jenny Lucander
9 Aki-Pekka Sinikoski & Ilja Karsikas
10 Minna Lindeberg & Malin Ahlsved
11 Fredrik Sonck & Jenny Lucander
12 Carlos da Cruz & Janne Haikari
13 Christel Rönns
14 Laura Ruohonen, Erika Kallasmaa & Annika Sandelin
16 Kristina Sigunsdotter & Clara Dackenberg
17 Irmelin Sandman-Lilius
18 Peppe Öhman
18 Wilma Möller
19 Asger Albjerg & Magdalena Åberg
20 Karin Erlandsson & Peter Bergting
21 Malin Klingenberg & Joanna Vikström Eklöv
22 Margaretha Jämbäck & Filippa Hella
23 Ellen Strömberg & Elin Löf
24 Karin Erlandsson & Frans Erlandsson
- 26 MERA ESSÄ: Maria Lassén-Seger**
Från bokslukare till barnbokskritiker
- 29 INTERVJU: Irmelin Sandman-Lilius**
Längs den här vägen kan jag gå
- 30 INTERVJU: Christina Andersson**
Började skriva barnböcker i protest
- 32 MERA ESSÄ: Till mina svarta döttrar**
Alemanji Aminkeng Atabong
- 34 En morfar på skolan**
INTERVJU med en skolmorfar
- 36 MERA NOVELL:**
När jag träffade Vindsuperhjälten
- 38 Unga poeter** skriver tillsammans
- 40 MERA NOVELL: Krocket**

”
HOHO! DET ÄR JAG SOM
ÄR KATTUGGLAN!* JAG BOR
I BOKSKOGEN OCH JAG ÄR
MYCKET INTRESSERAD AV BARN-
OCH UNGDOMSLITTERATUR.

*I STRIX ALUCO; EN MEDELSTOR UGGLA SOM ÄR
VANLIG I SKOGAR I STORA DELAR AV EURASIEN.

Välkommen på

NERA Bokmässan

Bokmässan är årets höjdpunkt (eller mardrömsveckoslut) för alla som skapar böcker. För många är mässan den enda chansen att få prata om sina böcker inför publik. För att vara säkra på att alla som skapat barn- och ungdomsböcker på svenska i Finland det här märkliga året 2020 får möjligheten att berätta om sina böcker, bestämde vi oss för att ordna en alldeles egen bokmässan i MERA. Vi kontaktade **Kattugglan från Bokskogen** och bad henne intervju årets författare och illustratörer om deras nya böcker.

Välkommen till MERA:s scensamtal. Sätt dig ner på en obekväm stol, ladda upp med meterslakrits, stäng ute sorlet från mässpubliken och njut!

MITT BOTTENLIV

Text och illustration: Linda Bondestam.

Förlaget

En glad, ekologisk och existentiell bilderbok om livet på jorden – det bräckliga, men samtidigt robusta.

Små underliga djur, vad är det hos dem som fascinerar dej så mycket, Linda Bondestam?

– Trots att mitt jobb går ut på att använda fantasin har jag många gånger tänkt att naturen alltid är ett strå vassare. Det går inte att hitta på mer märkliga, spännande eller vackra djur än de som redan vandrar eller har vandrat runt på vår planet. Det är också så fascinerande att se hur de mest otippade varelser kan leva och trivas djupt nere i havsgrottor och på andra extrema platser.

Hur skiljer sig arbetet med att göra en helt egen bok från att jobba med en annan textförfattare?

– Det är väldigt befriande att få styra och ställa, att kunna ändra och stryka hur mycket som helst under arbetets gång, och så får man förstås berätta sin helt egna berättelse. Tyvärr gör all frihet också det svårt och ibland blir jag väldigt trött på mej själv. När jag jobbar med en författare finns det redan från början en text jag tycker mycket om. Det är också fint att få dela processen med någon annan.

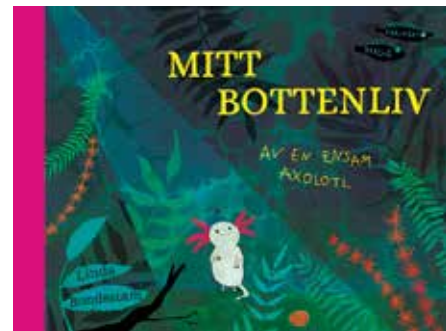
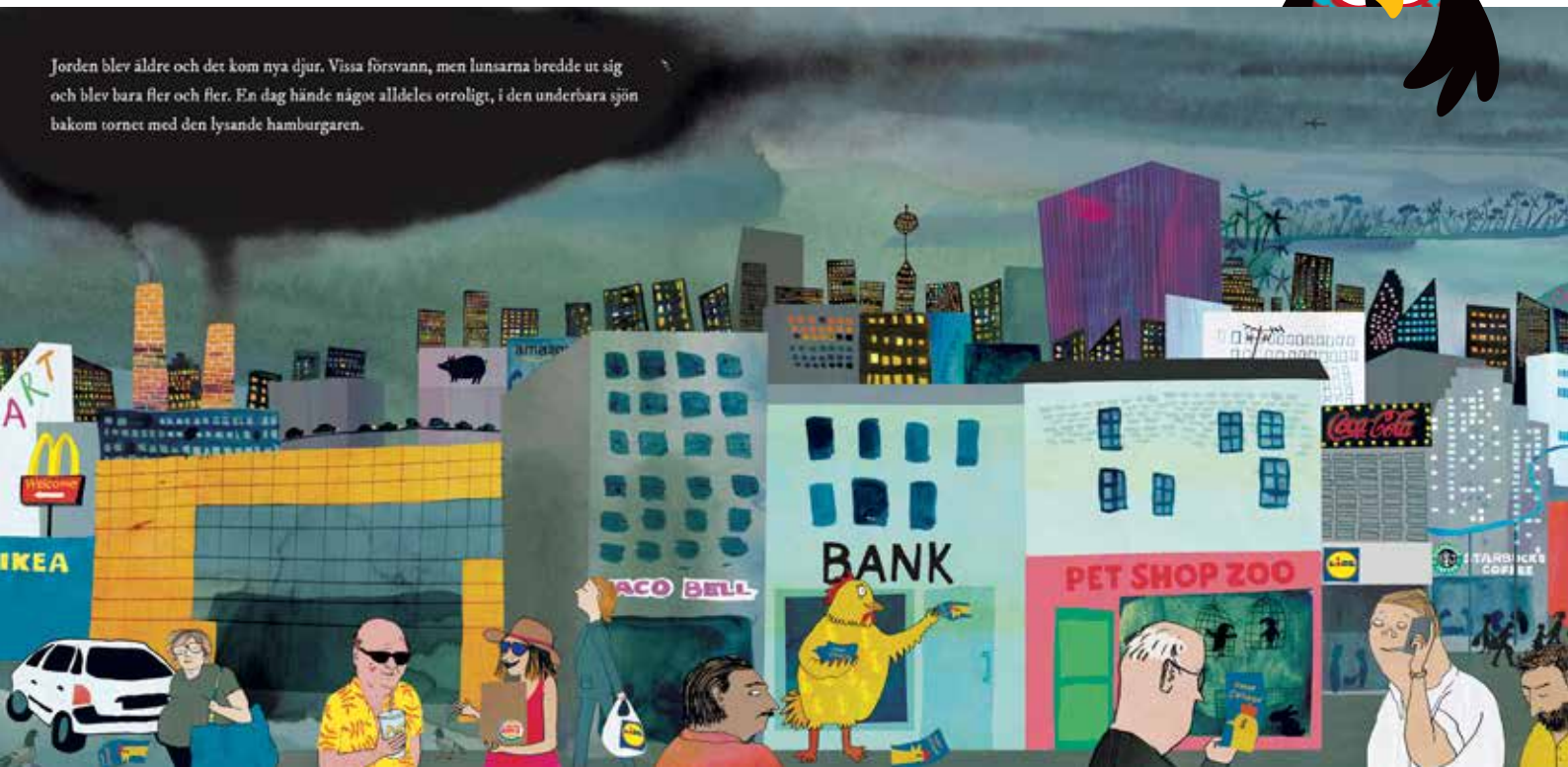
Vad skulle du vilja säga åt den som har ekologisk och existentiell ångest?

– Läs inte bara negativa nyheter utan försök också hitta information om fungerande klimatlösningar som är på gång. Många skarpa hjärnor jobbar för hållbara lösningar. Det är också lätt att följa med sitt eget klimatavtryck på olika ställen och förstå vad man kan göra för att bli klimatsmartare.

HUR ÄR DET ATT GÖRA
EN HELT EGEN BOK?

Jorden blev äldre och det kom nya djur. Vissa forsvann, men lunsarna breddde ut sig och blev bara fler och fler. En dag hände något alldeles otroligt, i den underbara sjön bakom tornet med den lysande hamburgaren.

VARFÖR JUST
EN GRÄVLING?

GRÄVLING BORTA

Text: Sanna Sofia Vuori

Illustration: Cara Knuutinen

Förlaget

Grävling borta är en varm och rysligt spännande berättelse om Grävlingen som kommer bort.

Sanna Sofia Vuori, när du får en idé till en berättelse, vet du då alltid hur den skall sluta?

– Det är mest så att jag poppar en skål popcorn, ser scenerna i mitt huvud och suggereras in i berättelsens värld. Om det är en dålig berättelse utan potential att bli något man berättar för andra låter jag bli.

Vad är charmen med att skapa för den riktigt yngsta publiken?

– Charmen är publiken själv. Men jag vet aldrig vem målgruppen är i det skapande skedet. Oftast visar det sig att den är rätt ung. Kanske jag själv är lite ung i huvudet, sagt med största och mest kärleksfulla re-

spekt för både småttingar och mig själv. De facto är en ung publik ofta en mycket klok, mycket öppenhjärtad och mycket kräsen en.

Varför just en grävling? Vad tycker du om grävlingar?

– Jag kände en gång en grävling som blev kvar i Stockholm och åkte hem på posten. Lite trist att de äter så många andra djur, men alla har vi våra laster.

Cara Knuutinen, hur tänker du när du skall illustrera för riktigt små barn? Anpassar du dej på något speciellt sätt?

– Barn gillar att undersöka och titta på bilder. Illustrationerna har därför minst lika stor betydelse som texten. Illustrationerna ska vara färggranna, klara och tydliga med roliga detaljer som barnen kan söka och känna igen, sådana som de kan peka ut, namnge och som man kan prata om, såsom en hatt som flyger iväg eller en katt i fönstret.

Hur var det att samarbeta med Sanna Sofia?

– Vårt samarbete fungerade fint. Under bokprocessen bollade vi med idéer, utbytte tankar och åsikter om både texten och bilderna, dock så att vi båda respekterade varandras områden. Sannas tvååriga kompis fick delta som provkanin och kritiker till både text och bild.

Har du själv haft ett älskat gosedjur?

– Jag hade många kära gosedjur då jag var liten. På kvällarna fick jag knappt plats i sängen för jag ville sova med dem alla, så att ingen skulle känna sig utanför. Mitt käraste gosedjur var en elefant som hette Rosi.

MEERA Bokmässan

RASSEL PRASSEL POESI

Text: Hanna Lundström

Illustration: Maija Hurme

Schildts&Söderströms

En samlingsvolym med samtliga dikter från **Rassel prassel puss**, **Rassel prassel promenad** och **Rassel prassel strössel**.

Boken är en mötesplats för stora och små och en introduktion till poesins värld.

Hanna Lundström, vad är den största utmaningen för dej att skriva poesi för (riktigt unga) poesinybörjare?

– Det ligger en särskild och inspirerande utmaning i att jag kanske har en läsare som inte ännu läser själv, utan som snarare är en lyssnare. Jag vill att varje dikt ska vara en helhet som man kan njuta av också genom att lyssna, det ska kännas roligt i öronen och i kroppen att uppleva texterna jag skriver. Jag vill att en liten (eller stor) lyssnare ska få känna att språket glimmar till när de möter poesi. Det innebär att jag gärna vill baka in roligheter och sådant som svänger och utmanar. Det kan vara rim, rytm, anaforer, allitterationer men också metaforer och liknelser.

Böckerna har också för vissa blivit in-körporten till poesi, vilka reaktioner har du fått från läsare?

– Väldigt rörande reaktioner. Jag har fått höra om barn som hittat dikter som de lärt sig utantill och som blivit en del av deras dagsrutiner och vardag. Jag har också mött vuxna läsare som berättat att rimmen och rytmen har väckt något till liv som fått dem att minnas sin egen barndom, och som fått dem att närma sig poesin igen.

Går du ännu omkring och rimmar och ramsar och söker diktuppslag i vardagen?

– Javisst, när jag promenerar händer det rätt ofta, det är något med rytmen i att gå som gör att det är lättare att hitta rim och formuleringar som kan bli något. Alla mina idéer blir förstås inte dikter och ska inte heller bli det, men jag samlar ständigt på olika slags skrividéer. Det är något som berikar mitt liv, att titta på det som händer omkring mig som något som kan bli en dikt eller en annan text.

Maija Hurme, tänker du när du illustrerar på om målgruppen är små barn? Läger du in något extra för den vuxna läsaren att upptäcka?

– Det sägs att bebisar endast kan urskilja stora tydliga bilder med skarpa kontraster, men jag tänker att bebisläsarna nog kan få något ut av bilderna trots att de är detaljerade och färgerna ibland murriga. Barnen växer och dikterna blir lästa om och om igen. Det ska finnas saker att upptäcka i bilderna också under andra och tredje, kanske till och med tjugonde läsningen. Jag gömmer inget särskilt för vuxna att upptäcka, men nog för alla läsare. I trilogins sista del till

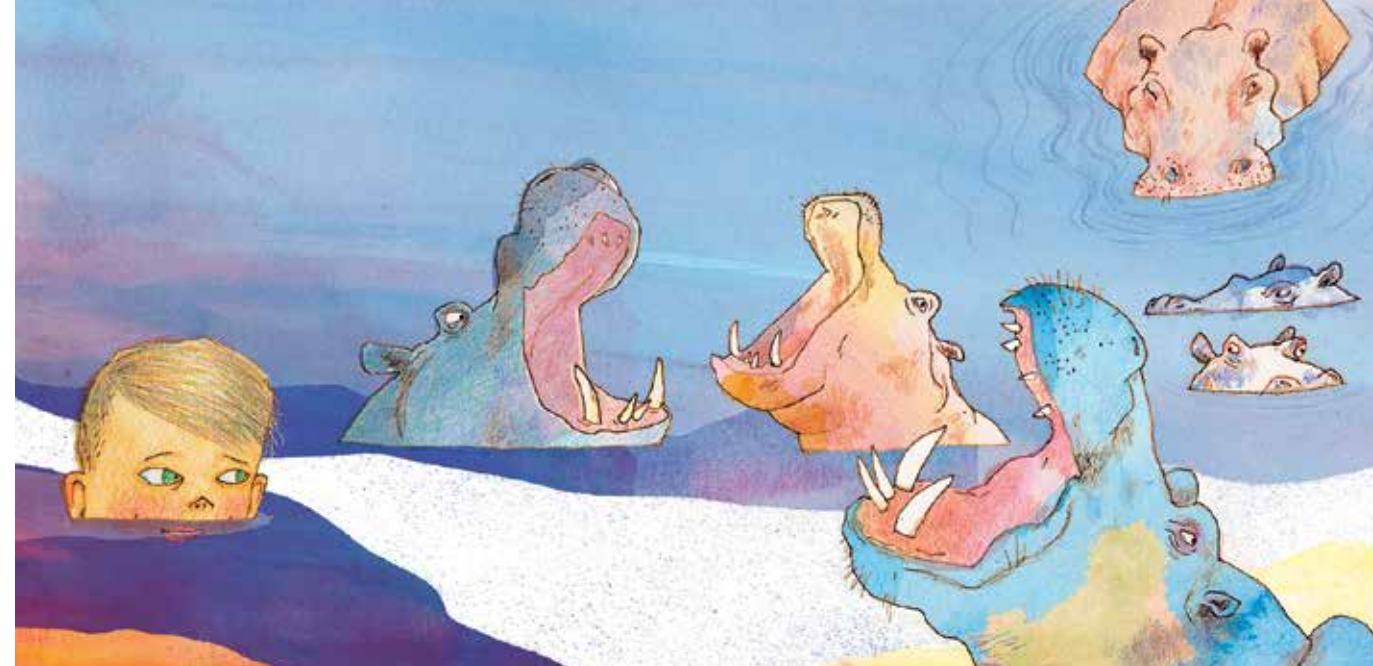
exempel återkommer en del personer eller saker på andra sidor i boken, och då kan det bli en lek att hitta dem.

Läger författaren sig i hur du illustrerar?

– Hanna har valt mig som illustratör, och det kan man ju kalla för att lägga sig i. Men efter det har hon inte lagt sig i. Och det tycker jag är fantastiskt, för då har jag kunnat vara väldigt fri i tolkningen av hennes dikter.

Vad är mest lustfyllt i illustrationsarbetet?

– Varje skede har sina sidor. Den första läsningen av dikterna är nog mest spännande, för då är allt öppet och bilderna kan bli vad som helst. Skissandet är roligt, det är då det händer och idéerna formas till bilder. Det sista filandet är nog en favoritstund, då gnuggar jag in torrpastell i bakgrunderna och lägger in detaljer med färgpenna. Det är då bilderna blir klara, och det känns bra i hela kroppen.

MIN SVARTA HUND

Text: Sanna Tahvanainen

Illustration: Jenny Lucander

Schildts&Söderströms

Leonard tycker om schack och fotboll och vilda djur. På torsdagar går han i terapi hos Siv Sund. Leonard har många och stora känslor. Han använder ord som skär som svärd. Ibland river och slår hans händer. Terapeuten ger Leonard en hund. En svart hund. Men vad ska den heta?

Sanna Tahvanainen, när du skriver har du då hela berättelsen färdig när du börjar, eller kan den ta sig egna vägar under skrivandets gång?

– Mina bilderboksberättelser är riktiga långkok, så här går det till: Ofta får jag en idé, sen kan det ta ett år eller två innan berättelsen utformats. Jag sitter inte och skriver fram den, det arbetet sker i mitt undermedvetna. Efter det börjar en skrivfas då jag bearbetar, strukturerar och arbetar med språket.

Leonard får en svart hund av sin terapeut, skulle vi alla behöva en sådan?

– Svår fråga. Jag tror inte att alla människor blir deprimerade, ledsna nog, men en svart hund behövs uttryckligen när man har svåra känslor som får en att agera så som man normalt inte skulle göra.

Mitt svar är att alla behöver det som en hund kan ge en, ovillkorlig vänskap.

Du underskattar inte dina unga läsare och väjer inte för livets mörka stråk, är det ett medvetet val eller bara helt enkelt så du skriver?

– Det är så jag skriver, det är de berättelserna som kommer till mig.

Sannas texter med många lager, är det en stor utmaning för dej som illustratör, Jenny Lucander?

– Nej inte alls! Det känns nästan som om jag behöver dessa lager. Då spinner min fantasi iväg och det blir bättre bilder. Ofta kan det bli diskussioner med författare och redaktör om vad man vill visa på uppslagen, vad texten egentligen handlar om just här, kanske får jag lov att byta idé för illustrationen, men allt detta tycker jag att är så himla intressant, kanske det bästa med det här jobbet. Funderandet och analyserandet kring bildberättandet älskar jag.

Hur ser ert samarbete ut? Kommer alltid en färdig text först?

– Hittills har det varit så. Sanna och jag är numera goda vänner, så jag känner att det skulle inte vara omöjligt att be henne skriva en text om till exempel en karaktär eller en känsla eller ett fenomen som jag ritat eller funderat på.

>> forts. på följande sida.

LEONARD FÅR EN SVART HUND
AV SIN TERAPEUT. VAD TYCKER
DU: SKULLE VI ALLA BEHÖVA
EN SÅDAN?

Söker du Jenny ett nytt specifikt uttryck för varje nytt bokprojekt?

– Jag är lite rastlös och har fallenhet för att börja prokrastinera. För att komma igång är jag tvungen att hitta på knep för att samla min koncentration. En ny spännande teknik eller ett uttryck håller mig koncentrerad och skärpt. Det skall inte vara för svårt för då ger jag genast upp, men något jag med nöd och näppe behärskar. Det ska kännas fräscht och ge mig aha-upplevelser och känslan av att jag lär mig något nytt. Sen får ju uttrycket inte kännas för långt ifrån mig själv och min egen stil. Jag har till exempel många gånger försökt göra bilder utan linjer, men det har alltid slutat med att jag återvänder till linjer åtminstone på vissa ställen. Jag har också insett att linjerna är min styrka. Speciellt i ansiktsuttryck tillför linjerna så mycket. Det är inte lätt att åstadkomma samma känslighet med bara färgblock.

UNDER MÅNEN

Text: Aki-Pekka Sinikoski

Illustration: Ilja Karsikas

Schildts&Söderströms

Kvällsbadet för berättelsens barn till en enslig ö där udda existenser funderar på livet medan de kokar fisksoppa. Däremellan spelar de schack och letar strandfynd. Men sedan ringer Gud och säger att det är dags att ta sig hemåt till pappa som väntar.

Aki-Pekka Sinikoski, du är känd som fotograf, hur kom det sig att du ville skriva denna berättelse?

– Att förmedla berättelser och skapa nya världar är den finaste och bästa av alla lekar. Det här gäller både bildkonst och litteratur. Jag var obotligt nostalgisk redan som barn. Jag tillbringade alla mina barndomssomrar i skärgården och lärde mej redan som mycket ung att om man tänder en brasa då det blir mörkt på kvällen samlas människorna runt den för att berätta berättelser. Varje kväll tände jag en brasa och varje kväll fick jag höra nya berättelser. Jag memorerade berättelserna jag hörde och på hösten berättade jag dem vidare för mina vänner i stan. Jag tror att jag fortfarande använder samma metod både med mina fotografier och mina texter. Jag samlar på berättelser för att förmedla dem vidare i hopp om att skapa ljus och mening i människors liv.

Var föddes idén till texten?

– En dag var jag ute på en promenad och plötsligt började berättelsen bara välla ur mig. Det hände så oväntat, att jag blev tvungen att sätta mig och skriva ner texten på mobilens anteckningsapp. Plötsligt insåg jag att jag börjat skriva på en saga till min dotter. En saga som hjälpte mig förmedla mina tankar och känslor om döden. De här tankarna var relaterade till min brors och samtidigt min dotters gudfars bortgång. Jag ville lämna de här funderingarna till henne i en form som hon kunde relatera till redan som barn, men även läsa och förhålla sig till som vuxen. Berättelsen fastnade ändå i skrivbordslådan. Ett par år senare blev min bästa vän allvarligt sjuk och dog. Efter

begravningen ville jag skriva boken färdigt för att ge den inte bara till mina barn men också till hans barn.

Först senare lade jag märke till att jag skrivit boken på svenska. Fastän det är vårt andra hemspråk och på sätt och vis även familjens känslospråk så är det inte mitt modersmål. Intuitivt har jag ändå skrivit boken på svenska för det är språket för kvällssagorna hos oss. Den finska versionen skrev jag först senare. I slutskedet filade jag på de båda språkversionerna samtidigt. Boken har därför på sätt och vis två originalspråk.

Var det svårt att överlåta det visuella berättandet till någon annan?

– Samarbetet med Ilja fungerade jättebra. Jag hade redan en relativt klar bild av hur jag önskade boken skulle se ut och hur jag ville att bildspråket skulle kännas. Eftersom jag är väldigt visuellt lagd som person, har jag sett platserna och händelserna i boken framför mig då jag skrivit om dem. Vi pratade mycket om mina tankar som Ilja sedan fyllde på med sina egna idéer. Vi pratade också mycket om hur alla bilder inte behöver vara helt skarpa och i fokus med alla detaljer. På samma sätt som vår blick eller våra minnen inte alltigenom heller är så exakta.

Ilja Karsikas, vad var den största utmaningen med just det här manuset?

– I just den här boken var situationen annorlunda än i andra böcker som jag har illustrerat. Peki, som Aki-Pekka kallas, är fotograf, och hade därför en väldigt klar uppfattning om hurudana bilder han ville ha i boken. Det mest utmanande var att ta till mig Pekis vision och göra min egen tolkning av den så att båda var nöjda med slutresultatet.

Händer det att du och författaren är oense om en illustration, och om så är, vad gör ni då?

– Vi hade egentligen inga dispyter, eftersom vi hade gjort störta delen av bildmanuskriptet tillsammans och planerat och diskuterat bilderna mycket på förhand. Men med några bilder gick det så att Peki inte tyckte att den slutliga bilden var tillräckligt bra, han tyckte att jag kan göra bättre. Till exempel omslaget gjorde jag fyra versioner av innan vi båda var nöjda.

Vilket del av illustrationsarbetet tycker du allra bäst om?

– Oftast tycker jag mest om att göra själva bilderna, även om planering, idéarbete och finslipning också är roligt. Så var det också nu, processen med att måla bilderna var väldigt givande. Den största magin händer just där, när jag brer ut färg rätt intuitivt på pappret. Det är inspirerande. När det gäller målandet hade jag fria händer och det är också där jag kände att jag var mest på mitt eget område.

”
HAR DU
NÅN GÅNG KÄNT
DIG RIKTIGT
MAKTLÖS?

TILLSAMMANS SKA DET VARA VI TVÅ

Text: Minna Lindeberg

Illustration: Malin Ahlsved

Förlaget

En bilderbok om ett barn som vill vara ensamt, om maktlösheten som får en att bara lägga sig ner, om att vilja bli stor för att få bestämma om sitt liv.

*Minns du, var föddes idén till den här boken, **Minna Lindeberg**?*

– Det första incitamentet droppade väl på min fönsterruta som ett begynnande regn, och rann som en melankolisk regndroppes färd över glaset. Senare såg jag Malins bilder på en utställning och blev våldsamt förälskad. Besatt. När Malin svarat tahdon skrev jag omedelbart färdigt regndroppens färd, alltså texten.

Du skriver med stor förståelse om känsliga, sensitiva barn. Varifrån kommer den insikten?

– Alltså jag tror att jag aldrig riktigt blev vuxen i bemärkelsen ansvarsfull, hel och stadigt införstådd i samhällets urverk. Jag känner mig alltid lite dum, konstig, sned men samtidigt stark, fri och oändlig. Jag kommer bra överens med barn och jag tror det beror på att jag inte orkar bestämma och härska över dem. Barn brukar undra om jag alls är en vuxen. Det är alltid lika smickrande men också sorgligt, fast uppmunt-

rande sådår som sann bekräftelse kan vara. Och som svar på frågan: Jo, det känns som om jag skulle förstå barn på ett sätt som gör det enklare för mig att inse det faktum att jag inte riktigt förstår mig på alla vuxna.

När kände du dej själv senast riktigt maktlös?

– Jag kände mig senast totalt maktlös för en minut sedan. Jag känner mig ofta så. Som en förrymd ballong. Det enda som återstår är en explosion.

Malin Ahlsved, du debuterar som illustratör, hur upplevde du arbetsprocessen i förhållande till ditt eget konstnärsskap?

– Jag har målat mina akvareller i snart 15 år. Mitt mål med målandet är för det mesta att fånga en känsla och genom att måla hittar jag ibland känslan. När jag illustrerade Minnas text arbetade jag mer målinriktat, eller jag insåg i varje fall efter

en tid att jag måste sträva efter att arbeta mer strukturerat för att bli klar med projektet någon gång! Jag känner mig ödmjuk inför titeln illustratör. Jag förtjänar den inte ännu. Jag är en bildkonstnär som illustrerat en bok, kanske kan jag också bli illustratör så småningom.

Hur arbetar du rent konkret? Bara med akvarell på papper, eller?

– Ja! Lite färgpenna och gouache också. Jag brukar inte skissa utan bara köra på men i arbetet med boken började jag skissa för att inte behöva måla samma bild så många gånger när något blev fel.

Hur var samarbetet med författaren?

– Minna fick tyvärr jaga på mig lite i början men när jag väl kom igång så är min upplevelse att samarbetet löpte bra. Vi träffades en eller ett par gånger och pratade om boken och dess karaktärer och sedan fick jag fria händer, vilket jag tyckte var skönt.

FREJA OCH KRÅKUNGEN

Text: Fredrik Sonck

Illustration: Jenny Lucander

Förlaget

En ömsint berättelse om det lilla barnet som kommer fram till vem hon själv är. I centrum står ett problem som många barnfamiljer känner igen: Hur ska vi bli av med nappen?

Fredrik Sonck – Förlåt en ”sportfråga” men hur känns det att debutera skönlitterärt efter många år av publicistiskt skrivande?

– Det känns bra! Jag har länge velat publicera något skönlitterärt, men mitt publicistiska skrivande har trots allt varit mitt huvudsakliga värv och uttryck. Det är det fortfarande, men jag är glad att jag lyckades hitta tid och energi för ett projekt av det här slaget.

Var föddes idén till den här boken, och att det skulle bli en bok?

– Idén föddes en sommardag på åländska Jurmo, då min dotter Freja slutade använda napp (eller tutt som vi ju säger i Svenskfinland). Mycket är fikionaliserat, men visst är berättelsen based on a true

story, som amerikanen säger. Och verklig-hetens Freja, i dag sex år, vill att bokens flicka ska heta som hon, även om jag själv laborerat med andra namn. Berättelsen levde i skallen på mig i cirka ett år, innan jag skrev ner den under lediga stunder under en föräldraledighet.

Har du själv mött en kråkunge?

– Inte en riktigt liten en, men lite äldre har jag stött på då och då. Kråkan är ingen förnäm fågel, men jag har alltid gillat den: den är intelligent, en allätare och opportunist, mycket mer mänsklig till sin habitus än till exempel en hackspett, en fiskmås eller en bofink.

Jenny Lucander, vad var den största utmaningen med att gestalta kontrasten mellan sommaridyll och det lilla barnets vrede?

– Jag fick lov att fundera kring val av färger och färgskalor. Här ville vi ju skildra både försommarnaturen med ljusgröna knoppar och glittrande hav och å andra sidan en ilsken treåring med starkt temperament som inte vill skiljas från sina färgglada nappar. Jag provade mig fram en god stund innan jag kunde slå fast en färgpalett.

Det tog också sin tid innan jag landade i tekniken, färgpenna. Jag kämpade på med akvarell-försök, men var tvungen att kasta de skissema. Ofta inser man först efter att ha jobbat

med ett par uppslag vad som kommer att funka för just ifrågavarande projekt.

Hittade du Freja direkt, eller fick du jobba dej fram för att hitta henne?

– Jag tycker ofta att det är svårt att hitta de rätta karaktärerna. Man får inte ha för bråttom utan ge sig till tåls. När man illustrerar en bilderbok talar vi om ett långsamt projekt och en lång tid som man skall stå ut med sina karaktärer. Då gäller det att skapa sådana som man är förtjust i under hela arbetets gång (flera månader, kanske till och med ett år). Jag hittade grunden till Freja ganska fort, men sen fick jag lov att gå tillbaka och justera vissa drag, längden på benen och armarna till exempel. Jag ville inte att hon skulle vara för gullig men ändå söt. Ha attityd, vara tuff men också känslig.

Vad har du för relation till nappar?

– Jag har en bra relation till nappar! Själv lär jag ha haft svårt att slitas från min napp som barn. Jag gillar att rita barn som suger på napp, det blir något komiskt över ansiktet genast då barnen får en napp i munnen. Det var däremot svårt att få till en trovärdig bild av en kråka med napp i näbben!

UPPTÄCKARE OCH ÄVENTYRARE

Illustration: Carlos da Cruz

Text: Janne Haikari

Schildts&Söderströms

HAR DU JANNE
NÅGON EGEN
FAVORIT?

Vad gör en upptäcktsresande? Kan man upptäcka en plats som någon redan bor på? Finns det upptäcktsresande från Finland? Med humoristisk ton berättar illustratören Carlos da Cruz och historikern Janne Haikari bland annat om hur det gick till då Elias Lönnroth reste runt i Finland för att samla ihop texterna till Kalevala, om A.E. Nordenskiölds expeditioner längs Nordostpassagen och om hur Lisi Oterna kartlade stjärnor och kometer med hjälp av teleskop.

Carlos da Cruz, när föddes ditt eget intresse för historia?

– Jag tror att det har att göra med mitt eget liv. Jag är född i Frankrike i en portugisisk familj. Min familjs historia och mitt namn var inte franskt och det ledde till att jag lärde mig lite mer om det förgångna för att kunna definiera vem jag egentligen är. När jag var barn tyckte jag mycket om att rita och jag gillade också historieböcker eftersom de innehöll så mycket sådant jag kunde rita. Speciellt tyckte jag om att rita medeltida segelbåtar. Finlands historia är väldigt fantasieggande och det är något jag gillar att utforska, och därför blev idén om en bokserie till.

Är det svårt att hitta nya sätt att illustrera historiska händelser?

– Nej. Det beror på vilken synvinkel du väljer. Med Janne har vi arbetat med bokens struktur först och sedan valt innehållet. Vi hade några tankar om hur boken kunde

se ut. För just den här boken kom idén när jag jobbade med omslaget till boken om Finlands medeltid. Det var en illustration i genomskäring, där man kunde se flera lager. Jag tänkte att det skulle vara roligt att berätta historien om upptäckarna på samma sätt.

Är du rädd att någon detalj skall bli historiskt inkorrekt när du illustrerar?

– Det hände en gång när jag ritade dinosaurier. Kunskapen om det förgångna förändras konstant med ny forskning, och med tiden kan illustrationerna blir föråldrade. Det är något man måste leva med. Om en detalj eller bok blir föråldrade berättar det också om hur människorna uppfattade historien förr.

Janne Haikari, varför en bok om just upptäckare och äventyrare?

– Det var Carlos som föreslog det. När jag funderade över möjliga personer som kunde vara med i boken, blev det snart

uppenbart att de skulle vara bra tema för oss. En äventyrare är just bra för ett uppslag, och deras biografier innehåller så mycket information och anekdoter om historia, olika vetenskaper, natur och geografi.

Har du någon egen favorit bland dem du skriver om?

– Kanske Pekka Soini, mannen som blir äventyrare och forskare av misstag eller av en slump. Han var tvungen att stanna i Peru när han blev skadad i en olycka och hittade där ett jobb som ledde honom till jungeln – och till ett nytt liv.

Vad är den största utmaningen som historiker att skriva för unga läsare?

– Att hitta balans – där måste finnas information och fakta, men inte för mycket och inte för tråkigt presenterat.

JINKO OCH DET FINURLIGA FRÖET

Text och illustration: Christel Rönns

Förlaget

Jinko och det finurliga fröet är en viktig liten bok om att tro på sig själv. Läsaren får grundläggande kunskap om att så ett frö och lär sig samtidigt nya spännande ord.

Christel Rönns, vad var det som fick dej att vilja skapa den här boken?

– Jag hade länge velat illustrera en bok för rätt små barn. Djur och växtlighet är något jag tycker om att rita och långsamt föddes idén till den här serien.

Du både illustrerar och skriver, vad kommer först: texten eller bilden?

– För mig kommer texten alltid först. I det här fallet hade jag redan skrivit och illustrerat en bok färdig till serien om *Alla djuren i skogen*. Den handlar om färger. Jag hade också skissat och skrivit texten till den del som nu kom ut. Förlaget tyckte att det var den vi skulle börja med, så det blev boken om fröet som börjar serien.

Att odla kräver både tillit och uthållighet, en hurudan odlare är du själv?

– Jag har en trädgård på sommarstället i Lappvik. Där växte bara hö då vi för 17 år sedan köpte stället. Nu ser det mycket anorlunda ut. Varje år planerar jag allt mycket systematiskt. Ritar kartor och funderar på blommornas färger. Så småningom blir allt mera kaotiskt. Jag sår frön och blomlökar lite här och där. Resultatet är en trädgård som ser rätt förvildad ut. Jag älskar just det att allt i trädgården är så oberäknelig. Endel växter trivs, andra kommer aldrig ens upp ur jorden.

”
*Kan man
översätta poesi?*”

Annika Sandelin, hur är det att översätta poesi? Är det ens möjligt?

– En översättning är ju alltid en tolkning av ursprungstexten och när det är fråga om poesi blir det extra tydligt. Rimmande rytmiska dikter, som Laura Ruohonens, är utmanande att översätta och jag har blivit tvungen att göra det ganska fritt för att få dem att fungera på svenska. Svenska och finska är så olika språk att det emellanåt har känts omöjligt att uppfylla alla önskemål! Det har varit både frustrerande och utmanande på ett roligt sätt.

Använder du dig av bilderna som stöd när du översätter?

– Största delen av bilderna har gjorts efter översättningarna. Då det har funnits bilder har de förstärkt inspirerat mig men ibland har bilderna gjort arbetet ännu svårare. Översättningarna som ofta är ganska fria, måste också passa ihop med dem vilket begränsar mina möjligheter ytterligare.

Vilken av dikterna i de här två böckerna var knepigast att översätta? Varför?

– Många har varit knepiga och jag har gjort flera versioner av nästan alla. Men en dikt som var alldeles extra svår var Skatan i *Zoologipoesi*. I den använder Laura en massa finska slangord och det var omöjligt att hitta något motsvarande på finlandssvenska, som man också förstår i Sverige.

HAVSODJUR

Text: Laura Ruohonen
Illustration: Erika Kallasmaa
Översättning: Annika Sandelin
Förlaget

Den här boken för oss tillbaka till havsodjurens urtidshav. Där föds det hela tiden nya monster. Lägg själv ihop det värsta!

Laura Ruohonen, händer det att du kör fast med ett rim eller en rytm när du skriver?

– Absolut. Jag brukar arbeta i minst två faser med mina dikter. Jag får oftast den viktigaste idén, rytmen eller ordleken som en gåva, lätt och till synes fulländad. Då skriver jag den första versionen. Då är dikten oftast inte helt färdig. Sen gäller det att komma tillbaka och fila på detaljerna tills det inte finns några skavanker kvar.

Vad är det läskigaste havsodjur du själv råkat ut för?

– Jag var en gång på ett litet forskningsfartyg som hamnade mitt bland knölvalar.

En av dem blev mycket arg och visade det tydligt. Magnifikt och skrämmande samtidigt!

Erika Kallasmaa, vems var idén med en bok med flikar som kan vikas?

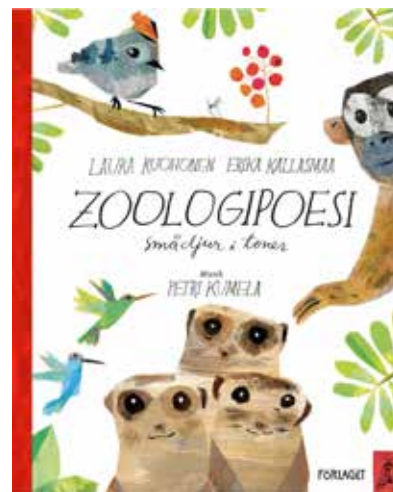
– Det var min idé. Idén kom delvis från när jag tecknade med mina barn. Vi tecknade olika odjur och varelser tillsammans genom att vika pappret. Var och en tecknade sin del av kroppen, huvudet... Det är ju ett mycket gammalt och roligt sätt att teckna tillsammans, man blir alltid överraskad av resultatet! Jag ville att boken skulle ha en alldeles ny nivå i förhållandet till utställningen *Havsodjur* som vi gjorde innan boken, och att boken skulle passa bra för ganska små barn och ändå vara litet vitsig även för äldre barn och vuxna.

Vad var den största utmaningen med den här boken?

– Den största utmaningen var att välja tekniken och den visuella stilen på odjuren. Jag ville ha en koppling till de gamla kartornas sjöodjur men ändå göra boken på mitt sätt.

Vad är det läskigaste havsodjur du själv råkat ut för?

– Läskigaste havsodjuret är väl nuförtiden blåalgerna. Av bokens odjur var medusan svårast att skapa. Jag tyckte att medusan borde vara både skön, feminin och läskig – en svår kombination för mig.

ZOOLOGIPOESI

Text: Laura Ruohonen
Illustration: Erika Kallasmaa
Översättning: Annika Sandelin
Förlaget

En encyklopedi i versform om all världens underliga och underbara smådjur och kryp. Med finns över trettio djur: manguster, flygekorrar, tångsnällan, igelkottar och humlor. Via humoristiska och drastiska rimmade dikter får vi veta mer om de vilda varelsernas mest märkliga och otroliga sidor.

KAN INTE DU, KÄRA LÄSARE,
SKRIVA EN DIKT ÅT MIG,
KATTUGGLAN?

Laura Ruohonen, var föddes idén till den här boken?

– Gitarristen Petri Kumela hade bett sina kompositörsvänner runt hela världen att komponera miniatyrstycken om smådjur. Han hade länge varit ett fan av mina och Erikas böcker. När vi träffades övertygade han mig om att vi måste göra en bok och ett allkonstverk tillsammans.

En bok med text, bild och musik! Är det ditt arbete i teatervärlden som fått dej att tänka flerdimensionellt?

– Absolut. Men jag tror också att all konst egentligen har samma källa – det är inte fråga om olika kategorier för sång, dikt, dans och musik – de existerar alla på en gång.

Om man tänker professionellt blir det förstås alltid mera komplicerat ju fler komponenter man har – det finns mera som kan gå fel – musik, bild, ord och kanske ännu skådespelare, ljud och ljus... Men för mig är den mest fulländade konstupplevelsen just sådan; alla världens färger får komma med.

Naturens myllrande mångfald verkar inspirera ditt skrivande. Vad tänker du om framtiden på jorden för alla underliga och underbara smådjur och kryp?

– Det är trösterikt att tänka på alla de fantastiska djur som har funnits långt före människans tid och som troligen kommer att överleva oss, ifall vi inte lär oss bete oss bättre.

Har du något egen favorit av dem du skriver om?

– Jag blir alltid blint fascinerad av just den jag skriver om – och unnar mig lyxen att inte behöva välja bort någon!

Erika Kallasmaa, du har arbetat med många författare, hur ser ditt samarbete med Laura ut?

– Samarbetet med Laura är helt enastående! Både vad det gäller hur lätt idéerna sparkar igång tillsammans och hur likadan uppfattning vi har om den värld vi skapat tillsammans i vårt arbete. Med ingen annan går samarbetet på djupet på samma sätt. Men vi har ju arbetat tillsammans redan i 16 eller 17 år!

Vad är den största utmaningen med att illustrera verkliga djur?

– Jag tyckte det var både lätt och svårt. Lätt på det sättet att det finns gott om underbara foton för inspiration. Det svåra är att man lätt blir för imponerad av verkligheten. Jag jobbade med figurerna tills det blev rätt balans mellan konstnärligt uttryck och djuren så som de ser ut i verkligheten.

Har du någon egen favorit i boken?

– Visst! Både vad det gäller musik, dikt och bild – ganska många faktiskt. Vi levde och arbetade så lång tid med den här boken att jag tycker det syns i resultatet och jag är ovanligt nöjd och lycklig över boken. Vilket inte betyder arbetet bara var lätt – tvärtom!

LANDET SOM ICKE ÄR

Text: Kristina Sigunsdotter

Illustration: Clara Dackenberg

Förlaget

Ett poetiskt och färgsprakande verk som utgår från Edith Södergrans liv och dikter. En bok för alla som vill förundras över fantasins och vänskapens kraft.

Kristina Sigunsdotter, vem är Edith i er bok?

– Min tanke är att hon är både protagonist och författare till boken. Jag har försökt absorbera allt som är Edith Södergran – läst allt jag hittat av och om henne. Sedan när jag började skriva själv så var det en feberdrömsk saga som kom ut. En som jag tänker mig att hon hade kunnat fantisera fram när hon legat på sanatoriet i Nummela. Jag har använt mig av hennes ord och hennes språk, som en slags spökskrivare, bokstavligt talat.

Men det finns andra som smugit sig in i texten också, författare jag vuxit upp med, böcker som format mig sedan jag var liten, som är där och viskar. Som till exempel min och pappas favoritbok, Astrid Lindgrens *Allrakäraste syster*.

För att inte smitta mitt språk läste jag ingenting annat än Edith när jag skrev boken. Även miljön jag skrev i kändes viktig. Att vara i naturen så som naturen alltid fanns i och omkring Edith. Jag skrev boken med utsikt över vatten, först sjön Saxen och sedan det dånande havet utanför en fiskestuga på Fårö.

Vad har Edith Södergran betytt för dig?

– Jag är liksom hon naturromantiskt lagd. Som barn besjälade jag allt jag såg, vinbärssnäckorna, rotvältorna, stenarna täckta av björnmossa och stensöta – alla blev de till varelser i

mina lekar. Jag är sladdbarn så jag var ofta ensam i skogen och lekte, där känner jag också en koppling till Edith, i hennes liv som ensam barn.

När jag blev äldre fortsatte jag leva i en fantasivärld, vilket ofta har känts förbjudet, att man blir sedd lite som en kuf. Jag frågar mig: Får man hålla på att fantisera hela dagarna? Fastän man inte är barn längre?

När jag fick barn började allt om, jag var tillbaka i sagornas värld. Kanske var det därför den här boken föddes i mig – en hybrid av dikt och saga, inspirerad av trettionio år av varande i böcker och skog med Edith viskande i mitt öra.

Vad hoppas du att nya (unga) läsare skall hitta hos Edith Södergran?

– Hon känns extremt i tiden. Jag tror att det finns en längtan till andlighet och naturen hos unga människor idag och där tror jag Edith Södergran kan vara en inkörsport, en ledsagare till skogar och ängar och poesi.

Clara Dackenberg, hur var det att samarbeta med Kristina?

– Det har varit lite som att, liksom Edith i boken, få tillträde till en förtrollad värld som känns främmande och hemtam på samma gång, och att där uppgå helt i den gemensamma leken. För två år sedan fick jag ett mejl från Kristina med en första manusversion och frågan om jag skulle vara intresserad av att

illustrera, så vi har haft ganska mycket tid på oss att bearbeta berättelsens utformning tillsammans, i både text och bild. Det har varit en fantastiskt rolig process.

Hur tänkte du när du illustrerade en bok om en människa som funnits på riktigt?

– I mina första skisser var jag ganska trogen den historiska personen, jag tecknade vår Edith i tidstypiska kläder och i samma ålder som Södergran var när hon först insjuknade i tuberkulos. Men under arbetets gång har Edith kommit att bli en egen, yngre figur och jag har släppt så gott som alla anspråk på historisk och biografisk akribi. (Detta eftersom jag besitter bildens makt endast under full frihet, för att citera ni vet vem.) Det är diktens och drömmens principer som gäller innanför pärmarna. I vår bok är till exempel lärkträd utmärkta att klättra i. Detta stämmer ju tyvärr inte, det vet alla som försökt. Det finns dock en del visuella blinkningar till Södergrans verkliga, yttre miljöer. Jag har tittat en hel del på, och även hämtat vissa faktiska element ur, hennes egna fotografier.

Vad har du för relation till Edith Södergran?

– Jag kom i kontakt med Södergrans poesi i yngre tonåren och föll genast för den akuta livskänslan i dikterna, för modet och sensibiliteten i bildspråket, den obändiga men alldeles klara rösten. Där fanns en känsla av sammansmältning mellan evighet och vibrerande nu som var oemotståndlig i just den åldern. Det är den förresten fortfarande.

VEM ÄR EDITH I ER BOK?

”

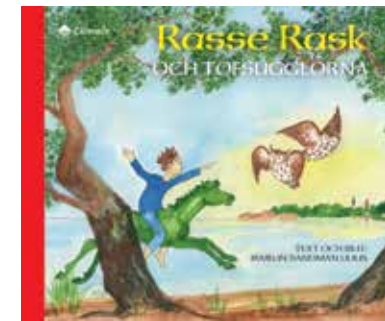
≥

≤

VAD TAR DET ÅT RASSE RASKS MOMMO?

”

RASSE RASK OCH TOFS-UGGLORNA

Text och illustration:

Irmelin Sandman Lilius

Litorale

Den lilla vilda pojken Rasse Rask bor i Hangö, och nu händer där något märkligt igen! Mommo ställer om klockan fast den inte går fel, och hon bjuder sin ovän, den hemska Ada Beda på kvällste... Vad männe är i görningen den här gången?

Irmelin Sandman-Lilius, vad är det egentligen som tar åt Rasse Rasks mommo i den här boken?

– Mommo vill hjälpa sina vänner tofsugglorna. Orsaken att hon gör det på ett till synes oförklarligt sätt förklaras i slutet. Tofsugglornas privatliv beskrivs i serierutorna, mer eller mindre parallellt med Raskarnas liv.

Berätta lite om Rasse och hans värld!

– Det var när arbetet med biografen över Carl-Gustaf blev känslomässigt tung som Rasse Rask en dag stod vid mitt skrivbord. Plirande och skojsam. Han sa: – Vila dig! Ta det lugnt ett tag! Skriv om mig! Så följde hans råd. Hans miljö var genast från början Hangö, men i tassig, farsartad mer-än-realistisk version. Många av episoderna i Rasse Rask flyger upp och Rasse Rask följer spår som har sin början i Hangö-tidningens notiser.

Vad kommer först för dej bild eller text?

– Bild eller text som utgångspunkt – det är olika. Ofta kommer synintrycken först, i form av landskap, skeenden, sammanhang. En del av detta försöker jag fånga i bild, men de skiftar, jag hinner inte med. Bilderna blir som vykort från resor. Ibland bara symboler.

Men att berätta en historia genom bilder, eller huvudsakligast i bild, är roligt. Ofta överraskande, också för mig själv.

NERA Bokmäss

VITA LÖGNER OCH HÖGA HINDER

Text: Peppe Öhman
Schildts&Söderströms

Maja rider i stallet varje vecka. Det är inte Maja som har bestämt det, det är hennes hästtokiga mammor. Maja gillar verkligen inte stämningen i stallet, vissa av hästarna är alldeles omöjliga att rida och de andra ridskoleleverna är otrevliga. Den enda som Maja skulle kunna tänka sig att umgås med är Parisa. Men gillar Parisa verkligen Maja?

Peppe Öhman, du rider själv, läste du mycket hästböcker som ung?

– Som ung läste jag allt jag kom över, men mitt hjärta klappade såklart lite extra för hästböcker. Jag tyckte mycket om Svar-ta hingsten och Jill-böckerna. Tänk att bara få en egen ponny som Jill fick. För en person (=jag) vars föräldrar gjorde det mycket tydligt att de inte kommer att köpa en egen häst åt mig var böckerna ett sätt att drömma mig bort.

Stallet är effektivt som miljö, kan man förlägga vilka som helst sociologiska och psykologiska konflikter i ett stall?

– Ja, eller jag tror att det gäller alla sociala miljöer. Där människor rör sig uppstår so-

ciologiska och psykologiska konflikter. Det jag tycker är fascinerande med hästmiljö är modet hos alla små flickor. Tjejer som väger 40-50 kg bestämmer självsäkert över hästar på ett halvt ton.

Har du själv varit på ett stall där stämningen har varit liknande den i boken? (Vissa omöjliga hästar och otrevliga ridskolekompisar...)

– Jag har haft tur med snälla stallkompisar, men bråkiga hästar finns det alltid. Det är ändå ytters sällan nåt fel på själva hästen, en s.k. omöjlig häst kräver bara en duktig ryttare. I den första *Maja & Frank*-boken tog jag en del inspiration från stallet jag brukade åka på ridläger till på somrarna, men i den här boken är allt fantasi.

ALLT ATT VINNA

Text: Wilma Möller
Schildts&Söderströms

Nora ska tillbringa några veckor på galopptävling. Med på tävlingarna är också bästisen Lydia och tävlingsryttaren Leon. Men redan en av de första kvällarna får Leon ett hotbrev och en av de favorittippade ryttarna försvinner.

Wilma Möller, hur föddes idén till den här boken?

– Svårt att säga, det är så många år sen som berättelsen först tog form. Den har också ändrats mycket under årens lopp. Men en del av boken är baserad på verkliga händelser. Inspirationen kommer från en hingst vid namn Furzey Lodge Golden Wonder, som importerades år 1968 från England till Holland. Där användes han flitigt i aveln, tills det upptäcktes att hingsten i själva verket inte var samma som hade lämnat England 1968. Vad hände med den riktiga Furzey Lodge Golden Wonder? Ingen vet. Men mysteriet i min bok kanske får en förklaring.

Vad har du själv för relation till hästar och galopptävlingsvärlden?

– Jag började rida när jag var sju år. En gång hästtjej alltid hästtjej, antar jag. Men eftersom galopp är en sport som inte utövas i Finland så kan jag inte säga att jag har någon personlig erfarenhet av sporten. Istället fick jag utrymme att hitta på vad jag ville, med inspiration från galoppsporten i Sverige, Storbritannien och USA. "Vanligt hästliv" känner jag ju väl till, så det var egentligen bara själva loppen som var en utmaning att få att verka autentiska.

Berätta lite om Nora!

– Nora är en väldigt målmedveten person, vars största dröm är att bli jockey. Samtidigt är hon en ganska vanlig tonåring, som ibland tvivlar på sig själv, inte alltid kommer överens med sina föräldrar, och är intresserad av en kille.

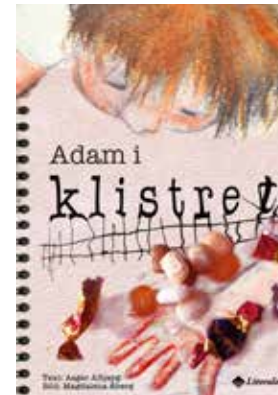
HUR HITTAR DU, MAGDALENA, BALANSEN MELLAN REALISM OCH SURREALISM?

”

ZILLE OCH GRÖTEN

Text: Asger Albjerg
Illustration: Magdalena Åberg
Litorale

Zille och hennes katt Emil har gått i grötstrejk. Det hjälper inte ens att herr Archibald räcker en sked av silver att äta med. "Blä", säger Emil. Men vad tror du Zille säger?

ADAM I KLISTRET

Text: Asger Albjerg
Illustration: Magdalena Åberg
Litorale

Har du någon gång själv hamnat i klistret? Det har Adam. Men som tur är kan han rita. Och stora syster Ida är klok som en bok. Kan hon hjälpa honom?

Asger Albjerg, berätta lite om vem Zille är!

– Zille är en flicka som vet och kan själv. I förbund med sina kompisar, katten Emil och apan herr Archibald, klarar hon av knepiga vardagsituationer där de vuxna tror sig ha bestämmanderätt. Att äta gröt till exempel kan vara tråkigt, men blir en rolig lek som förenar nytta med nöje, när Zille får bestämma. Att sköta lillebror eller borsta tändarna är utmaningar som Zille också klarar av med glans och diplomati och okuvlig påhittighet.

Vad tycker du själv om gröt?

– Jag har som säkert många andra ätit gröt i min barndom. Jag tyckte nog mera om den än Zille gör. Som vuxen har jag tidvis startat dagen med havregrynsgröt, men mest älskar jag risgrynsgröt! Det skulle jag gärna äta en gång i veckan ... Med kanel, socker och smöröga. Mums!

Hur föds dina bokidéer?

– Böckerna om Zille, två utgivna och ännu tre på kommande, föddes i Afrika där mitt äldsta barnbarn bodde med sin finlands-svenska pappa och danska mamma. Jag ville att hon skulle få en egen historia på

svenska då danskan och engelskan dominerade. Därför började jag skriva böcker på svenska. Mina tidigare böcker har jag skrivit på danska, men att skriva på ett annat språk än sitt modersmål ger en alldeles speciell frihet och ordglädje!

Idén till *Adam i klistret* kom till under en tågresä från Bennäs till Helsingfors, där jag satt bredvid två barn och deras mamma. Pojken åt godis och ritade, flickan läste.

Magdalena Åberg, vad är fördelarna med att illustrera i akvarell?

– Jag har lite svårt att svara som illustratör eftersom min identitet är bildkonstnärens. Jag har inte provat på många olika illustrationstekniker. Jag målar mest i olja annars, men på landet målar jag mycket i akvarell. Där har jag redan länge fört en loggbok/landdagbok där jag illustrerar våra händelser med akvareller. Så det är helt enkelt det naturliga mediet för mig i detta fall.

Du jobbar också i collageteknik, hur fungerar det?

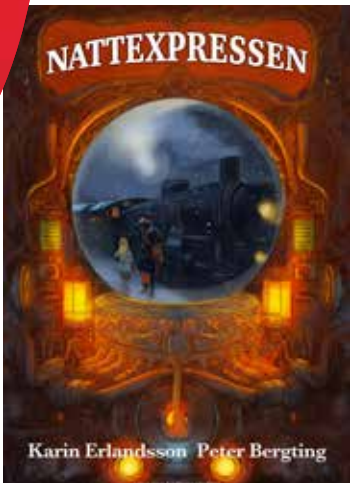
– Asgers texter förenar realism och surrealism, så jag upplevde att jag ville hitta en växling även i bild.

Därför tog jag med collaget, det kändes roligt, en annan sorts frihet att närma sig det absurda än vad bara akvarell hade gett mig.

Hur hittar du balansen mellan realism och surrealism?

– Realismen ligger alltid nära till hands för mig, så jag tror inte jag behöver vara rädd att tappa den. Hittar jag bara rätt våglängd för surrealismen, som jag längtar och strävar efter, kommer väl balansen dem emellan också.

I vår nya bok *Adam i klistret* kändes den surrealistiska aspekten extra viktig, eftersom Adams teckningar blir en integrerad del av storyn, och jag hade aldrig lyckats illustrera de olika planen i texten utan hjälp av min son Hugo Nyqvist, som var fem år då han tecknade de delar av berättelsen som Adam tecknar.

NATTEEXPRESSEN

Text: Karin Erlandsson

Illustration: Peter Bergting

Schildts&Söderströms

Danjas mormor bor i ett gammalt stationshus vid ett övergivet tågspår. En natt väcks Danja av ljudet av ett tåg. Tåget heter Nattexpressen och det tar med Danja på ett hisnande äventyr.

Nattexpressen är en adventsbok i 24 kapitel.

Karin Erlandsson, varifrån kom idén med en adventsbok? Var det svårt att få ihop just 24 kapitel?

– Jag såg en adventsbok under Helsingfors bokmässa förra året och tänkte att nejmen, en sån kunde jag kanske skriva? Jag ville ha ett enkelt projekt efter att nyss ha avslutat den fyradelade serien *Legenden om ögonstenen*.

Enkelt? Haha – det var det ju inte alls! Att få ihop 24 kapitel var inte svårt, jag gillar begränsade koncept. Det svåra var att få till en cliffhanger i slutet av varje kapitel, att alla kapitel skulle vara ungefär lika långa och som alltid: att på elegantaste sätt få fram det jag vill ha sagt – att skapa berättelsen helt enkelt.

Eftersom Bonnier Carlsen i Sverige också ger ut Nattexpressen har jag haft det stora privilegiet att ha två redaktörer, vilket var en absolut nödvändighet så som boken kom att bli. Den innehåller en mängd teknik, massor med logik, tidsglapp och vemod – det här är det svåraste jag någonsin skrivit.

Berätta lite om Danja och hennes mormor.

– Danja är elva år. Varje december bor hon tillsammans med sin familj i sin mormors stationshus. Tidigare passerade tåg, men nu

är stationen nedlagd. Morfar som tidigare var stins är död, och mormor blir allt äldre och råddigare. När Danja besöker mormor det här året känner mormor inte igen henne.

I mormors rum finns en stor sekretär med föremål. Märkligt nog verkar det alltid dyka upp nya föremål i sekretären och mormor minns inte varifrån de kommit.

Så försvinner mormor, ingen vet var hon är, men natten efter att hon försvinner dundrar ett tåg in på perrongen. Det är Nattexpressen. Tack vare Nattexpressen får Danja en möjlighet att träffa mormor igen, kanske. Åtminstone säger konduktören Ulf att det är möjligt.

Vad har du själv för relation till tåg och tågåkande?

– Passionerat. Som barn tog mamma och pappa mig och mina syskon med på tåg-resor, på den tiden kunde man åka korta sträckor på tio-femton minuter. Min första skolresa företogs med tåg, och varje gång vi skulle hälsa på mormor och morfar åkte vi tåg.

Bussar är oberäknliga, de kan strängt taget åka vart som helst. Tåg däremot är bundna till sin räls. Det är tryggt tycker jag.

Peter Bergting, hur var det att komma in i Karins text?

– Det var lätt att komma in i texten. Karins bok ligger nära den typen av fantasy som t.ex. Neil Gaiman skriver och som jag gillar mycket. Miljöerna i sig var otroligt färgstarka.

Får du dina bildidéer direkt i huvudet eller jobbar du dej fram till dem?

– Jag fick anvisningar med förslag den här gången, men de låg så nära det jag själv hade tänkt så det blev jättebra. Ibland kan man sitta länge och fundera och inte komma på något alls som skulle göra sig bra i bild, oavsett hur bra texten är, men här fanns det bra idéer till alla kapitel.

Känner du dej någon gång hämmad eller begränsad av texten du jobbar med?

– Inte hämmad på det sättet, det svåra är att välja bilder som är spännande att titta på men som inte avslöjar för mycket. Det är en balansgång, har man läst något man gärna vill se på bild så hoppas läsaren på att just "den" bilden ska dyka upp. Men en sån bild får ju såklart inte komma före texten och då avslöja handlingen. Och det är inte alltid så lätt då bild och text ofta hamnar på samma uppslag för att det inte ska vara för långt från det som gestaltas i text ska synas i bild.

DEN STORA SENIORKAMPEN

Text: Malin Klingenberg

Illustration: Joanna Vikström Eklöv

Schildts&Söderströms

Pensionärsmakten, en hemlig klubb för världens smartaste och smidigaste brottsbekämpande gamlingar, har medlemsbrist. I den stora seniorkampen ska nya medlemmar vaskas fram med tävlingsgrenar som rullator-tricks, kafferace och sandbrottning med Sture Tratt.

Den sjätte och avslutande delen i serien om Pensionärsmakten.

Malin Klingenberg, hur kom det sig att du ville skriva en barnboksserie med pensionärer?

– Jag har alltid haft en känsla av att många pensionärer är oerhört mycket intressantare än folk tror. Dessutom har de vissa fördelar: de har tid, eftersom de inte jobbar. De har levt så länge att de kan en hel massa saker. Och de bryr sig mera om att få saker gjorda än om att tänka på vad folk tycker om dem.

Får du som Tage Danielsson alla dina halsbrytande idéer från en liten byrå i Tyskland?! Eller hur gör du?

– Det är svårt att förklara hur jag gör, ofta kommer jag på en liten liten grej jag vill skriva om, en stämning, en person eller en plats. Om idén är tillräckligt inspirerande kommer fortsättningen av sig själv, medan jag skriver. Det bara bubblar fram. Jag försöker alltså inte hitta på halsbrytande idéer, utan det är helt enkelt så det blir när jag blir tillräckligt inspirerad.

Påverkas du av Joannas illustrationer i ditt skrivande?

– Under åren har vi utarbetat en tydlig arbetsfördelning och tågordning. Jag skriver först, och Joanna ritar när texten är helt klar. Men visst har jag Joannas bildvärld i huvudet då jag skriver. Och ibland har min fantasi tagit en ny riktning i nästa bok när jag ser hur Joanna har valt att rita någon karaktär.

Joanna Vikström Eklöv, är det vemodigt eller mest skönt att bokserien nu avslutas?

– Vi har hållit på med den här serien i tio år nu, så visst känns det vemodigt. Men för tillfället (när boken just gått i tryck) känns det också förlösande skönt. Både jag och Malin har andra projekt som behöver vår uppmärksamhet. Jag gissar att det blir som vanligt, som de flesta processer där man satsat själ och hjärta, när tillräckligt med tid förflutit och man fått större

distans, då slår det stora vemodet in. Men vilket äventyr vi haft!

Har karaktärerna ändrat utseende under bokseriens gång?

– Jo, det har de nog. Speciellt Irene och Patrik, de har ju även blivit äldre i serien, så nya kläder och frisyrier har de bland annat fått.

Hur involverad är du i Malins texter? Läger du till mycket sånt som inte finns i själva texten?

– I första boken där vi trevande försökte hitta hur vi ska jobba var vi båda kanske mer involverade i varandras arbete. I de senaste böckerna så har vi bollat tankar och allmänt diskuterat, men för att få det mest effektiva arbetssättet så har vi nog strikt fördelning. Malin ansvarar för text och jag för bild.

Jag lägger nog med detaljer, och formar strukturer på miljöer. Detta sker ju i olika grad, utifrån hur stort spelrum texten ger. Att jag älskar detaljer är ju inget nytt, eluttag, sladdar, knappar och annat småkraf. Sådant förgyller, lyfter leendet och texten.

VAD BORDE
ALLA VETA OM
VILLE VALLGREN?

”

*Hur föddes idén till den här boken om Ville Vallgren, **Margaretha Jämbäck**?*

– Det kändes naturligt med ett gemensamt bokprojekt, eftersom min syster Filippa är illustratör och jag är konsthistoriker. Ville Vallgren-samlingen på Borgå museum har fascinerat mig redan som barn. Vallgrens konst omfattar hela livet, i den återfinns både glädje och sorg.

Vad borde alla veta om Ville Vallgren?

– Svårt att nämna endast en sak som alla borde veta. Ville Vallgrens känslighet och öppenhet tilltalar mig, och vilken joie de vivre. Alla borde känna till att han skapat Havis Amanda vid Salutorget i Helsingfors. I boken finns mycket av det mest essentiella gällande Ville Vallgren!

Vad var det roligaste med detta bokprojekt?

– Det var givande att gå igenom arkivmaterial som till exempel brev och fotografier och förstås att läsa alla Vallgrens egna böcker. Det kändes lite vemodigt att sedan lämna Ville Vallgrens värld för att börja skriva texter till boken.

VILLE VALLGREN OCH GRISEVÄNNEN

Text: Margaretha Jämbäck
Illustration: Filippa Hella
Borgå museum

Filippa Hella, vad hade du för relation till Ville Vallgren innan du började jobba med denna bok?

– Jag och min syster har vuxit upp med roliga historier om Ville Vallgren som vår pappa brukade berätta. Jag har alltid tyckt om hans sätt att uttrycka känslor i sina verk.

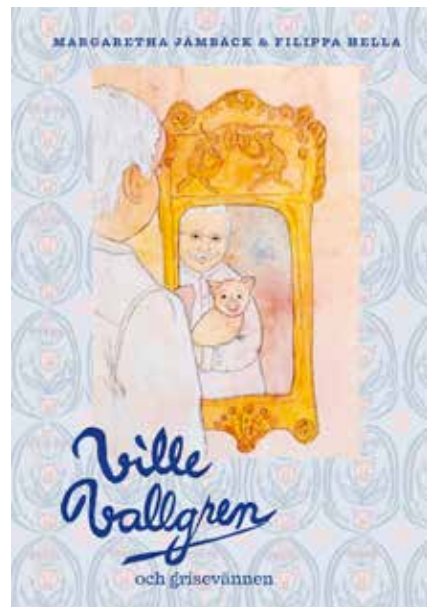
Hur såg arbetsprocessen ut?

– I arbetsprocessen ingick samtal om både text och bild med min syster Margaretha. Det var roligt att jobba med någon man känner bra och fast vi jobbade på skilda håll så utbyttes tankar flitigt. Jag gjorde i början en del skisser för att hitta rätt uttryck och stämning. Jag jobbade med ett uppslag i taget och gjorde rätt stora akvareller.

Vad var den största utmaningen och vad var roligast?

– Största utmaningen visade sig vara att få boken utgiven och vi är väldigt glada och tacksamma över att Borgå museum ville ge ut den! Roligast för mig var när illustrerandet började löpa och jag tyckte jag lyckades tolka Villes konst och känslor i skira akvarellfärger.

En illustrerad allåldersbok om skulptören Ville Vallgren (1855–1940). Boken presenterar konstnärens färgrika livshistoria. Kärleken till skönheten löper som en röd tråd genom berättelsen om hans konst och liv.

MAGGAN ÅRET RUNT

Text: Ellen Strömberg
Illustration: Elin Löf
Schildts&Söderströms

Maggan älskar sin mamma och sin morfar PG, men hon har inte någon bästis i sin egen ålder. Det är Maggan lite orolig för. Hur vet man egentligen att man är bästisar? Kan man tycka om flera personer samtidigt? Sådant och mycket annat funderar Maggan, sju år, på under det första året i skolan.

Ellen Strömberg, var hittade du Maggan?

– Jag har jobbat med ordkonst med barn de senaste åren och hade börjat nosa på att skriva för barn. Jag hade skrivit några halvfärdiga bilderboksmanus och några kapitel på en kapitelbok där en Morfar PG-figur fanns med men under annat namn. Då kändes det inte riktigt som min grej. Men en kväll när jag satt hemma i vårt kök dök början till julkapitlet upp i huvudet på mig. Då tänkte jag mig det som en bilderbok, men insåg rätt snabbt att det fanns mer text om Maggan än vad som ryms i en sån.

Hur mycket minns du själv av hur det var att vara sju år?

– Jag vill ju säga att jag minns det tydligt och klart. Det är så lätt att tänka att man inte alls är samma människa nu som då, men jag tror inte på att tiden slipar bort så mycket, den adderar nog bara saker till en. Men när jag umgås med barn i den åldern blir jag ju ändå ständigt påmind om hur mycket man glömt. Kanske inte känslor, men vad som är viktigt.

Är skrivprocessen annorlunda när du skriver för yngre barn? Tänker du medvetet på att t.ex. anpassa språket på något sätt?

– Njåe, inte speciellt. Utöver ämnesvalen så tror jag inte jag anpassat mig speciellt mycket. Jag har en ganska pratig och vardaglig stil i hur jag skriver och jag tror – eller hoppas snarare – det funkar för de flesta åldersgrupper. Barn ser ju igenom dig direkt om du gör dig till, så man har nog inte så mycket val.

Elin Löf, vad är det mest fascinerande/utmanande med att illustrera för barn?

– Man kan aldrig veta på förhand vad de kommer tycka om eller fästa särskild uppmärksamhet vid i en bild. Barn är mer oförutsägbara än vuxna (även på den punkten), vilket också blir det mest utmanande i bildskapandet. Man kan inte lura en barnpublik att tycka om något de spontant inte gillar. Den filterlösheten tilltalar mig när jag illustrerar för barn.

Du är också bildkonstnär. Hur förhåller sig illustrerandet till övriga konstnärskap?

– I mitt övriga konstnärsskap jobbar jag ofta kring teman som berör barn och deras verklighet i en värld av och för vuxna. På så sätt tangerar det nog till viss del barnboksillustrerandet. Verken i sig är dock oftast utformade med en vuxen åskådare i åtanke och jag tenderar använda mig av en rätt dämpad färgpalett när jag målar, vilket tycks tråka ut de yngsta i åskådarskaran (mina egna barn inräknade).

Hittade du "Maggan" genast eller gjorde du flera versioner av henne?

– Oftast när jag jobbar fram en ny karaktär vet jag hur jag vill att den ska kännas. Ibland sitter skissen direkt, andra gånger behöver det filas på ansiktsdrag eller andra detaljer för att karaktären ska hitta hem. Det som är spännande med att illustrera en text som någon annan skrivit är ju att bilderna ska matcha både min och författarens förväntningar. Maggan föddes rätt färdig, jag och Ellen hade föreställt oss henne som ganska likadan redan från början.

HITTADE DU ELIN "MAGGAN"
GENAST ELLER GJORDE DU
FLERA VERSIONER AV HENNE?

”

MYTER OCH FAKTA OM PÄRLORNAS URSPRUNG

Text: Karin Erlandsson & Frans Erlandsson

Illustration: Ludwig Sandbacka

Schildts&Söderströms

Ett uppslagsverk över de arter som finns i Drottningriket, där böckerna i serien Legenden om ögonstenen utspelar sig. Här får vi veta hur roshajen ser ut, varför gormkrabban inte har några fiender och vilken växt som värmer en om man fallit i en isvak. I boken finns också sagor, myter, recept och sånger.

Frans Erlandsson, finns det någon risk med att förklara för mycket för läsaren? Att man inte lämnar något kvar åt läsarens fantasi?

– Ja, det är klart det finns en risk. Om man förklarar för mycket för läsarna kan det bli tråkigt. Risken finns också att läsarna upplever att författaren inte litat på deras intellekt. Jag brukar undvika det genom att följa magkänslan.

Vilket artnamn är du mest nöjd med och vilket fick du slita hårdast med att komma på?

– Dagskata är jag mest nöjd med. Det är ett namn som låter bra och som något som kunde finnas, samtidigt är det ganska neutralt, det säger inte för mycket om till exempel utseendet. Vilket som var det svåraste namnet är knepigare. Det artnamn som jag fick lägga fram flest förslag till innan mamma var nöjd, är nog vetesviol.

Vad är värst och bäst med att arbeta ihop med en familjemedlem?

– Fördelen är att man är så nära varandra hela tiden, det gör det enkelt att diskutera saker.

Karin Erlandsson, att få skriva ett uppslagsverk över sin egen bokserie, det låter som en dröm för vilken nörd som helst. Var det roligt?

– Det var extremt roligt! När jag har skrivit har jag varit Hildegard Ludus, rektor i norra regionens skola. Hon har visat sig vara en ganska akademisk, lite torr och nyfiken person – en rolig roll att gå in i.

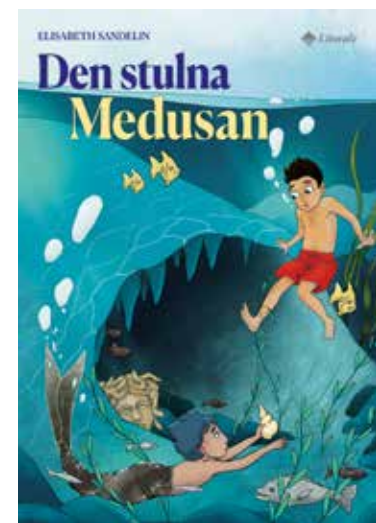
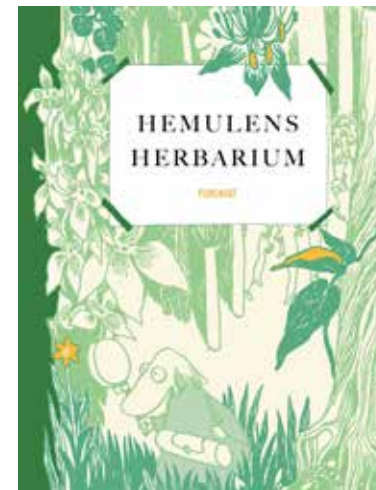
Du har skrivit den här boken tillsammans med din son Frans som också

hjälpde dej med namn och arter i bokserien. Hur har det här samarbetet sett ut?

– Jag kan inte namnge påhittade växter och djur, det blir fånigt så fort jag försöker. Tack och lov visade det sig att Frans är en stjärna på just det. Vårt samarbete började med *Pärlfiskaren* som gavs ut 2017. När jag skrev böckerna skrev jag XX varje gång något påhittat skulle nämnas. Samtidigt gjorde jag en förteckning med beskrivningar, till exempel "något gott man dricker" och "en farlig varelse i havet". När det första utkastet av boken blev klart gav jag listan åt Frans. Han slog upp i lexikon och faktaböcker och så hittade han på tre förslag till alla XX-en. Sedan gick vi igenom hans förslag och valde vad som fungerade bäst.

Vad är värst och bäst med att arbeta ihop med en familjemedlem?

– Ingenting är värst – jag menar, jag behöver verkligen hans förmåga och kunskap. Jag har ingen aning om hur jag skulle ha gjort om Frans inte hittat på päronmust och klämticka och dagskata och smaragdkrona. Det bästa är att förstås att jag tack vare Frans skriver bättre böcker och att jag får ha en yrkesrelation med honom.

HEMULENS HERBARIUM

Red: Päivi Kaataja,

Översättning: Annika Luther

Förlaget

Leta, plocka och spara spännande växter tillsammans med Hemulen! Denna bok med detaljerade teckningar och intressanta anekdoter lämpar sig för växtentusiaster i alla åldrar. Tove Janssons illustrationer kompletteras med nya illustrationer av Anni Pöyhtäri.

OTROLIGT ROLIG SOVBOK

Text och illustration:

Mauri Kunnas

Översättning: Ulrika Enckell

Förlaget

Herr Hakkarainen ger sig ut på ett nattligt äventyr i staden. Han besöker mer eller mindre sömniga invånare, och på vägen får vi lära oss allt vi behöver veta om att sova.

DEN STULNA MEDUSAN

Text: Elisabeth Sandelin

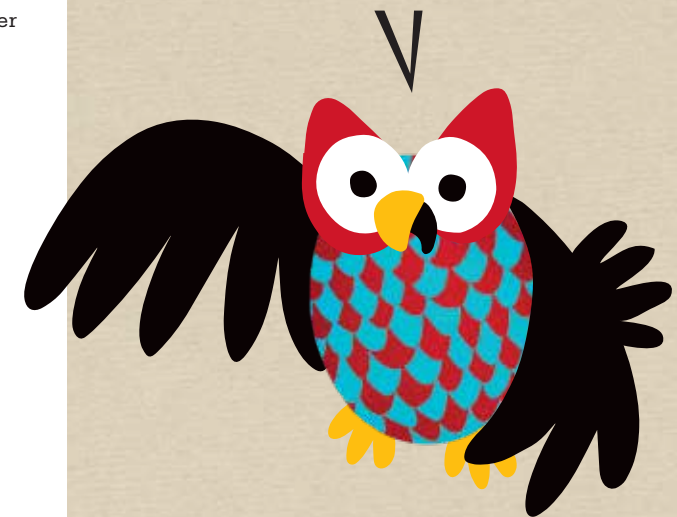
Litorale

En marmorbild av en medusa försvunnit på Sicilien. I sin jakt efter medusan faller fiskarpojken Nino över relingen. Han förs upp till ytan från havets djup av en pojke med skimrande fiskstjärt. Boken är en äventyrshistoria som blandar saga med en tankeväckande skildring av dagens flyktingkris på Medelhavet.

”

JÄTTEFINT ATT DU DELTOG I VÅR BOKMÄSSA. NU KAN DU GÅ HEM OCH FORTSÄTTA LÄSA LITTERATURMAGASINET MERA.

Jack och hej då!

I rollen som Kattugglan från Bokskogen: Katarina Gäddnäs

FOTO: TIINA TAHVANAINEN
ILLUSTRATION:
LENA FRÖLANDER-ULF

NERA Bokmässan

MARIA LASSÉN-SEGER
 DOCENT I BARN- OCH UNGDOMSLITTERATUR
 ILLUSTRATION: MALIN AHLSTED

I barnbokens tjänst: Från bokslukare till barnbokskritiker

I DRYGT TJUGO ÅR har jag recenserat barnböcker. Varför? Det kunde vara en slump, men så enkelt är det inte. Läst har jag gjort så länge jag kan minnas, och de tidiga läsoplevelsena var både starka och formativa. Det tackar jag biblioteket för. Visst fanns böcker hemma, men inte så de räckte för att mätta läshungern. Mitt första bibliotekskort i rosa paff. Att jag var stolt över det. På bibban botaniserade jag fördomsfritt bland hyllorna. Ratade inget, även om den samhällsrealistiska ungdomsboken aldrig blev någon favorit. Bilderböcker, rim och ramsor, dikter, sagor, fantasy

och otaliga mängder tecknade serier slukade jag i en salig röra. De taktila och visuella minnena av biblioteksböckerna bekräftar att urvalet styrdes av lustprincipen. Fortfarande tycker jag att kontaktplast doftar gott och bokpärmarna ser jag framför mig.

Böcker som magneter

Biblioteket var oslagbart på att leverera överraskande läsfullträffar. Sånt en inte på förhand kunde veta om en tyckte om eller inte. En bok med urtråkig pärm och dito titel *Mamma får jag låna Andro-*

*medagalaxen?** visade sig vara ett hyfsat spännande rymdäventyr. Andra böcker var som magneter vars dragningskraft tilltog ju mer de lästes. **Tove Janssons** Muminböcker var sådana. De hade något outgrundligt i text och bild som jag gång på gång sträckte mig efter. **CS Lewis** Narnia-böcker genererade ett liknande sug. De tog mig till världar där barn på blodigt allvar slogs mot onda krafter för kärlek och försoning. **Barbro Lindgrens** fiktiva dagböcker var, i sin tur, så befriat ärliga att de gav en svindlande känsla av att sätta ord på mina egna känslor. Idag ser jag vad dessa favoriter har gemensamt. De är varken insmickrande eller tillrättalagda. Inte rädda för att beröra, väcka känslor, rentav skrämmas. De tog mitt unga läsarjag på allvar och visade mig en respekt jag ville återgälda. Ta barnboken på lika stort allvar som den tog mig. Alltså blev jag barnbokskritiker.

När jag började skriva barnbokskritik fanns inga kurser att gå, men nog ett gediget utbud av barnlitteraturkurser och -forskning att ta avstamp i. De har gett mig ovärderlig kännedom om barnbokens historia, utveckling och kärnfrågor, vilka format min grundsyn på barnboken som kritiker. I den ingår insikten att betydelsen av att *förstå* skönlitteratur är vida överskattad. Detta märkliga krav ställs särskilt ofta på barnlitteraturen. Många vuxna menar att barnböcker inte får vara för svåra för målgruppen att förstå. Men kravet är ohållbart. Dels för att det utgår från att alla barn läser och förstår på samma sätt (läs: saknar individualitet), dels för att poängen med skönlitteratur inte är att den ska förstås. Som barnläsare var jag aldrig ute efter att förstå det jag läste. Viktigare var att uppleva berättelsen i mig, som ett medvetandets vidgning. Jag ville in i boken, till andra platser där andra saker hände; träffa personer jag aldrig annars stötte på och som såg på tillvaron på för mig helt nya sätt. Som kritiker ser jag ingen orsak att underskatta barnläsare. Både forskning och egen erfarenhet visar att böcker har andra kvaliteter än att förstås. Inte var jag mindre förtjust i **Christine Nöstlingers** *Vi struntar i gurkkungen* eller **Max Lundgrens** *Pojken med guldbyxorna* för att jag inte begrep (förrän senare) deras politiska agenda.

Vem bestämmer om en barnbok är bra eller inte?

I barnbokskritikerns uppdrag ingår att formulera ett omdöme om

det verk som recenseras. Det görs utgående från samlad kunskap snarare än subjektiva preferenser. Barnbokskritikern kan ändå hamna i kläm när frågan om bokens litterära kvaliteter blandas ihop med barnläsarnas preferenser. Varför inte betrakta allt som barn tycker om att läsa som kvalitativt bra barnlitteratur? Barnläsarna vet väl själva bäst? Naturligtvis har barnläsarnas egna åsikter värde, men om barnboken ska tas på allvar kan dess kvaliteter inte reduceras till förenklade ekvationer som att läsarfavoriter/bästsäljare = kvalitet. Det är inte heller barn som i regel skriver, illustrerar eller ger ut barnböcker. På samma sätt som barnboksutgivningen behöver ambitiösa vuxna författare, illustratörer och förlagsredaktörer behövs en kunnig vuxenkritik av barnboken.

”

De tog mitt unga
 läsarjag på allvar
 och visade mig
 en respekt jag
 ville återgälda.
 Ta barnboken på
 lika stort allvar
 som den tog mig.

Också barnlitteraturen ska omfatta både lätt- och svårlästa böcker, genrelitteratur och avancerade experiment. Här har det gått framåt. På 70-talet när jag själv växte upp var den s.k. ”triviallitteraturen” förvisad från biblioteken. Det gjorde visserligen inget, för den gick ändå att få tag på. Wahlströmsböckerna med röd rygg för flickor och grön rygg för pojkar lånades flitigt sinsemellan. I mitt lågstadium var **Carolyn Keenes** Mary, Lou-böcker hårdvaluta, inte Kitty-böckerna. Andra favoriter var **Bengt Linders** Bonnie, **Merri Viks** Lotta, **Alfred Hitchcocks**

Tre deckare och **Sivar Ahlruds** Tvillingdetektiver. Lika åtråvärd läsning var de tecknade serierna som jag högvis tjatade till mig att få låna av vänner. Suget in i deras andra världar, bilder och äventyr var större än skammen över att behöva gnälla mig till dem. Jag var en typisk lässlukare som struntade blankt i vad som ansågs fint och ofint att läsa. Vackert så. Och idag finns forskning som lyfter fram kvaliteterna hos älskade, tidigare ifrågasatta, böcker såsom Wahlströmsutgivningen eller **Enid Blytons** förstummande stora produktion. Likaså har den tecknade serien i paritet med bilderboken kommit att betraktas som en egen konstform.

Barnbokskritik som läsfrämjari

Idag satsas stort på att väcka och upprätthålla barns läsintresse. Som barnbokskritiker kan jag inte nog betona betydelsen av ett brett utbud barnböcker och ett seriöst intresse för barnkultur som grundstenar för att fostra framtida läsare. Det var också så jag en gång blev en läsare. På 70-talet var karamellaskarna visserligen

* Jag googlar fram den och ser att pärmen är exakt så trist som jag minns den, lila med diffusa planeter. Däremot minns jag inte att författaren är Thure Almroth och jag trodde att titelns fråga ställdes till pappa.

löjligt små, men barnkulturupplevelserna desto fler och varierande, oberoende av klassbakgrund och ekonomiska förutsättningar. Sveriges TVs progressiva barnprogram marinerade mig i barnkultur, inklusive läsning. Tack vare **Stefan Mählqvist** som boktipsade i tidsenlig regnbågsfärgad soffa och sammetskavaj hittade jag fram till pärlor som **Louise Fitzhughs** Harriet, spion. Public service såg till att läsandet och tv-tittandet interagerade så att oförglömliga böcker och tv-serier – t.ex. **Astrid Lindgrens** Pippi och Emil eller **Gunnel Lindes** Den vita stenen – är för evig sammantvinnade. Idag har vi nya medier som också kan ställas i läsandets och läsfrämjariets tjänst.

Också barnbokskritiken har ett läsfrämjande syfte, om än mer indirekt. Den synliggör och initierar en seriös diskussion av nytgivna barnböcker för den intresserade allmänheten och för de som direkt arbetar med barn och läsning. Att barnlitteraturen får uppmärksamhet på samma villkor som annan skönlitteratur borde vara självklart.

Varför barnbokskritiker?

Så varför blev jag då barnbokskritiker? Inte för att jag fastnade i barnläsningen utan för att den fortsatt angå mig på nya sätt livet igenom. På bibliotekets vuxenavdelning irrade jag först planlöst omkring. Bland mina första lån fanns, ironiskt nog, **Michael Endes** *Den oändliga historien* och en stor bilderbok med färggranna bilder av **Jean-Jacques Rousseau**. Men det tog sig, läsintresset breddades, dock så att det inte uteslöt barnlitteraturen. Fortfarande ryser jag när Mio lägger sin mantel över väverskans dotter Milimani som gett sitt liv i striden mot riddar Kato, och hon vaknar till liv igen. Författarskap som följt mig upp i åren – som **Maria Gripes** Hugo och Josefin till Skuggsviten – kan jag inte sätta åldersetikett på om det så gällde livet.

Som barnbokskritiker får jag fortsätta utforska hur barnboken berättar, de sammanhang i vilka den skrivs och hur den förhåller sig till sin tids föreställningar om barn och barndom. Precis som jag är en produkt av 1970-talets barnkulturpolitik, barnsyn och akademiska samtal om barnlitteratur är dagens barn det. Och som barnlitteraturkritiker vill jag agera kompass i en frodig terräng av nya böcker och författarskap. Mitt uppdrag är inte att veta vad barnläsare gillar eller inte gillar, utan att lyfta ett kritiskt samtal kring barnboken som på sikt garanterar att framtida barnläsare marinerar i mängder av böcker som både ger dem det de förväntar sig och det som ingen av dem kunnat förvänta sig. Böcker som magneter vars dragningskraft tilltar ju mer de läses. Böcker som inte är till för att förstås utan upplevas.

Barnbokskritikerns tips till dig som vill göra barnbok:

- Orden är berättelsens byggstenar, se till att bygget håller. Ett rikt, nyanserat och välavvägt språk är minst lika viktigt som vad boken handlar om.
- Om text och bild ska samverka måste båda få utrymme att bidra till berättandet.
- Investera något personligt i berättelsen, något som gör den till din egen.
- Ta risker. Våga gå utanför din bekvämlighetszon.
- Det ska finnas jobb bakom men det ska inte synas.
- Läs, läs, läs. Inte bara gamla favoriter utan det som ges ut idag.
- Ta läsaren på största allvar. Smickra henne inte, läxa inte upp henne, utan förundra henne.

Fallgroparna - så här blir det sällan bra:

- Skriv ner en saga du brukar berätta för dina barn(barn) rakt av. Bry dig inte om att fila språket, det är ju innehållet som är det viktiga.
- Hitta på en figur och ge den ett kul namn, sen kommer resten av sig självt.
- Att jobba med en förlagsredaktör med en massa åsikter och ändringsförslag är bortkastat. Bäst att ge ut boken snabbt själv.
- Att skriva för barn måste vara tusen gånger lättare än att skriva för vuxna.
- Vem som helst kan rita en bild. Huvudsaken är att det syns vad den föreställer.
- Jag vet inget om dagens barnböcker, men det spelar ingen roll. Det jag själv läste som barn var ju så mycket bättre än de underliga böcker som finns idag.
- Barnböcker måste vara glada och roliga. Vem vill läsa om otäcka saker?
- Undvik svåra ord.
- Skriv ut precis allt i texten så att berättelsen är lätt att läsa och förstå.

TEXT: MARIA TURTSCHANINOFF
ILLUSTRATION: MAIJA HURME

Irmelin Sandman Lilius är en av våra främsta författare av fantastisk litteratur, känd långt utanför Finlands gränser. Hon debuterade 1955. Den nyaste boken *Rasse Rask och tofsugglorna* från 2020 är huvudsakligen berättad i bild. **Maria Turttschaninoff** träffade henne i hennes hem i Hangö för att fråga henne om vad hon lärt sig om konst och skapande under dessa 65 år.

”Längs den här vägen kan jag gå

Irmelin Sandman Lilius, född 1936. Författare, illustratör och översättare. Bor i Hangö.
• Debuterade 1955 med diktsamlingen *Trollsång*, och har sen dess skrivit böcker för både vuxna och barn. Mest känd för böckerna om den fiktiva staden Tulavall. Den första, *Bonadea*, utkom 1967. Sandman Lilius har också skrivit biografier om sin make Carl-Gusaf Lilius.
• Har fått många pris och utmärkelser, däribland Nils Holgersson-plaketten, Svenska Akademiens pris samt Tollanderska. *Källa: Biografiskt lexikon*

FÖRST KOM BILDEN, som det ofta gör för barn. Sedan kom orden. Jag visste hela tiden att det jag hade inom mig väntar på sin form och jag hade bara ännu inte hittat den formen. Men jag skrev och jag skrev. Jag lär mig nytt för varje bok. Berättelsen är som en sorts hägring som jag försöker närma mig. Ibland tar det mycket lång tid, och ibland går det en bit i taget, kanske jag kommer lite närmare i morgon. Ibland ändrar hägringarna sig. Det händer att de upplöses. Ibland är det bara bra, de tar en annan form, och jag märker att det blev bättre. Man är beroende inte bara av förebilder och idéer utan också av sina egna erfarenheter. Mitt i allt märkte jag att jo, nu begriper jag! Nu vet jag varför hon gjorde så där. Vad leder det till? Det vet jag ännu inte, jag måste vänta lite. Jag gör något annat under tiden.

Jag har ofta tänkt att blir en författare förtvivlad när den mitt i allt märker att det är stopp i arbetet, är det för att den inte har något annat – viktigt! – att göra i väntan på att den förlorade eller ännu helt eller delvis osynliga historien ska bestämma sig för att bli synlig – eller bli någonting annat.

Jag har lärt mig att inte försöka skriva sammanbitet, för då blir det ingenting, det blir hårt och knutigt. Det enda man kan göra är sitta stilla och vänta. Om det är nånting med den där historien så kommer den till

sist tassande och hoppar upp i famnen på en och säger mjau.

Det är över huvud taget viktigt att skriva vare sig det blir något eller inte, för även om det inte leder ända fram så leder det någonstans, och där kan finnas något som har en grodd i sig som man inte genast observerar själv. Men sen mitt i allt så kan man se det, efteråt.

Skrivandet är något som är obeskrivligt ända till det är skrivet. Men man kan erfara det och leva i det och med det i långa tider och det viktiga är att tro på det, inte att försöka få det färdigt fort. Jag kan inte berätta på förhand om sådant som inte är skrivet. Berättelsen ska vara helt färdig innan jag kan tala om den. Jag behöver inte odla mina inre världar, för de finns där, om de får vara ifred så utvecklar de sig, ibland till viss förvåning.

Om man motarbetas kan det vara svårt. Det är mycket svårt att puffa undan den där tanken på vad kommer folk att säga. Men det är bara att försöka. Det är mera instinkt, det är mera en känsla av att det här kan jag. Längs den här vägen kan jag gå. Men om vem det vara må försöker knuffa in mig på en annan väg, då dör alltihop. Och allt det jag tänkt skriva i framtiden försvinner också. Det är hemskt. För att få tillbaka det behövs tålmod. Man måste vara dels mycket ödmjuk och dels mycket uthållig.

Började skriva för barn i protest

Christina Andersson har en lång karriär som författare, illustratör och skapare för både teater, film och radio bakom sig. Barnbarnet **Nadja Andersson** har vuxit upp med många av hennes fantasifulla berättelser och är nu själv barnboksskapare. Nadja sätter sig ner i ett samtal med ”Chrissie” för att få veta lite mer om hur hon lyckats hitta på så mycket, och hur hela hennes skaparkarriär började.

Jag måste börja med klichéernas klichéfråga: Vad läste du själv som barn?

– Jag läste bröderna Grimm! En tjock jäkla bok utan en endaste bild, och rätt så grymma historier men det störde mig inte alls! Och så fort jag lärde mig så skrev jag själv: Alla presenter och julklappar som jag gav som barn var illustrerade sagor. Det var mycket uppskattat och föräldrarna blev hemskt glada och stolta, framförallt mamma som var min största påhejare och berömde allt jag skrev. Första boken som gavs ut ”på riktigt” hette, *Hej och Hälsningar* och byggde på brev som jag skickade till min goda vän i Finland då jag som 17-åring for till England på resa. Jag var 19 då den kom ut. Novellsamlingen *Getöga* kom ett par år senare.

Getöga är ju för vuxna, varför började du med barnböcker sen?

– Tja... när man tittar närmare på *Getöga* så

är den ju nog ganska barnslig och surrealistisk. Men nej, inte var det menat att barn skulle läsa den. Att jag sen började skriva för barn så var i ren protest! Din pappa var en liten pojke då, och tillsammans så satt han och jag och lyssnade på ”barnkvarten” i radio, och jag tyckte att berättelserna var så TRÅKIGA! Så jag såg det som min plikt att skriva nåt nytt och spännande för barn.

Med tanke på att du själv var ensamstående mamma till tre små barn, hur hade du tid att skriva och ork att hitta på nya idéer till berättelser?

– Jaa du. Jag satt i mitt soffhörn och skrev, och småbarnen rullade runt omkring mig. Men jag hade nog inte några fasta skrivtider, och jag levde VERKLIGEN inte i någon Topelius ”inte en dag utan en rad” -anda, utan det kom nog många dagar utan några rader överhuvudtaget. Det var nog alltid ett jäkla pressande i början. Det låter ju underligt när jag säger det för det kan ju

inte bli bra om det är krystat, men först så måste jag just krysta och pressa! Sen så händer det ju alltid något efter ett tag – jag får tag i en bra tråd och blir ivrig och då blir det roligt att skriva vidare. Jag försökte väl underhålla mig själv också – det var roligt att hitta på personligheter för vardagsföremål som skedar och skor och trasor, och att svänga ut och in på gamla sagor. Varje kväll när jag lade barnen frågade jag ”ska det vara prat eller läsning?”, Och oftast så valde barnen ”prat”, och då måste jag improvisera fram en saga. Berättandet hölls igång hela tiden!

Jag är ju själv svag för Tygtigern Lukas, men har du någon egen favorit bland det som du skrivit?

– Själv så hejar jag nog kanske allra mest på *Jakob Dunderskäggs*. De berättelserna har ganska bra flyt. Dunderskäggs är en bok om folk verkar komma ihåg och de böckerna mottogs bra.

Hur förhåller du dig till kritik? Jag tycker själv att det kan vara svårt att inte bry sig...

– Jag tror att den ljuger som man säger att den fullständigt skiter i kritik. Nä, nu vill vi alla gärna höra mest positivt och trevligheter. Gudskelov så har jag oftast besparats riktigt dålig kritik. Men när mina förvridna sagoböcker *Sagoluvern*, *Sagoblunten* och *Sagoslurken* kom ut, då var det en kvinna som steg upp i publiken på ett anförande som jag hade, och skrek ”varför förstör du min barndoms sagor?”.

Såhär som illustratör så är jag såklart nyfiken på hur du ser på förhållandet bild/text. Hur valde du vem du anlidade för att illustrera dina berättelser? En del illustrerade du ju själv också.

– Jo, till exempel *Oj! Tröstebok för koppar och korkar* kände jag genast att den vill jag illustrera! Men jag vill inte illustrera alltför svåra saker. Ibland så vet jag direkt vilken illustratör som jag vill be illustrera en bok. Till exempel Veronica Leo för *Gröna Tomaten*. Oftast så har jag jobbat med illustratörer som jag känner personligen, så jag har känt att man kan lita på att det blir ett bra jobb. Men inte hade det fallit mig in att lägga mig i alltför mycket, utan jag skrev min text och så fick illustratören göra bilderna utefter egen konstnärlig vision. Det var ju så spännande att se resultatet sen!

TEXT: NADJA ANDERSSON
ILLUSTRATION: MAIJA HURME

Christina Andersson, född Forsten, den 29.11 1936 i Åbo, är en finlandssvensk barnboksförfattare, illustratör och keramiker samt ledamot av Svenska barnboksakademien 1989–1994.

- Har skrivit över 20 böcker, bland annat *Jakob Dunderskäggs* böckerna, *Tygtigern Lukas* äventyr, *Glada korven* eller *Inget har en ände*, *Stora T: ett spel på liv och död*.
- Har skrivit över 20 pjäser för teater, radio och TV. Bland annat *Prinsessan* som inte kunde tala, *Trädpojken* och *Tuonelas svan* och *Pojken Blå*.

Lyssna på sagor på fem språk

SNART HAR EN FJÄRDEDEL AV SKOLBARNEN Helsingfors andra modersmål än svenska och finska. Föreningen Ad Astra har gjort en samling digitala sagor på svenska, finska, engelska, arabiska och ryska.

MERA har testlyssnat på en av sagorna, *Jadekaninen*, som handlar om den kinesiska månfesten. Den är cirka tio minuter lång. När jag väljer sagan får jag upp en vy där jag samtidigt ser alla fem språkversionerna och kan välja vilken jag spelar upp. Sagorna kombinerar musik, ljud och berättande med behagliga, lugna röster. Jag lyssnar först på den svenska versionen. Berättelsen är en böljande historia om en kanin, månkakor och en magisk gryta. Musiken och ljuden har proffsig kvalitet och sagan känns skön att lyssna på. Sedan lyssnar jag på den arabiska versionen. Musiken och ljuden är samma, och därför går det att hänga med i berättelsen trots att min kunskap i arabiska består av en handfull ord. Det är som meditation, jag lyssnar och vet vad det är som händer i sagan, men förstår inte själva språket.

Man kunde också lyssna på sagorna i bitar: först en bit på svenska, sen samma bit på arabiska. Eller lyssna på en saga på ett språk barnen förstår och sedan lyssna på bitar av sagorna på de övriga språken. Sagorna är ett bra material för att öka förståelsen för de olika språken, hur de låter och känns, och kan säkert användas som komplement i språkundervisning.

Sagorna har spelats in i samarbete med unga musiker från Sibelius Akademiens Global Music och folkmusikprogram. Projektet har letts av **Milena Parland** och **Ellu Öhman** från Ad Astra. De finns gratis att använda på ad-astra.fi/sagor. MH

Ellu Öhman och Munther Al Ani har gjort föreställningar kring sagor för barnpublik. Nu kan man lyssna på dem även i klassen eller daghemmet.

FOTO: ANDREJ SCHERBAKOV • ILLUSTRATION: ALEXANDER REICHSTEIN

Ny tidning för barn och unga

En helt ny tidning, HBL Junior, lanserades i början av september av KSF Media. Tidningen utkommer varannan vecka och innehåller bland annat nyheter, sport, kultur, kolumner, pyssel, serier och recept.

Maria Saaristo, som jobbar på HBL Junior, berättar att hon har fått massor av positiv respons på den första tidningen, både av barn och deras vuxna.

– Barn tycker om att bli uppmärksammade och om att få säga sin åsikt. Deras åsikt är viktig, skriver hon i ett mejl till MERA.

De fyra första numren kommer gratis med posten hem till svensk- och tvåspråkiga familjer med barn i målgruppen och efter det kan man prenumerera på tidningen. MH

BREV

TEXT: AMINKENG ATABONG ALEMANJI (AMIN)

Forskare och universitetslärare vid ÅA

Forskar i rasism, antisemitism och antirasistisk fostran

LÄSTIPS!

Jacqueline Woodson
Brun flicka drömmer
Koko Hubara
Bruna flickor

MERA ESSÄ

Mina kära Svarta döttrar

NI FYLLER VÅRA LIV MED SÅ MYCKET GLÄDJE. Er bruna hud och era lockar är fulländad skönhet. Ni är idel leenden och charm. Ni är vår stolthet och välsignelse. Mot alla odds, trots allt som redan drabbat er i Finland, har ni alltid orkat resa er upp på nytt. Det har lämnat sår i er och gjort er starka. Rädslan och besvikelsen jag ser i era ögon har jag sett ända sedan ni var alldeles små, och det var inte svårt att få syn på den. Jag är inte säker på om det är mina egna rädslor och besvikelser speglade i era ögon, eller om det är bara era. Rädslor, därför att era svarta kroppar utsätts för skräck och avståndstagande från de Vita som hela tiden ser er som mindre värda. Också när de inte säger det med ord, så talar deras blickar. Ibland signalerar blickarna att det personen ser är en döende person, ibland en mördare eller en välklädd fullvuxen som just kissar på sig. Det går inte att beskriva de här blickarna med ord, och det går inte heller hålla någon ansvarig för de här cyniska och hatfyllda blickarna: de kommer alltid att förneka och vända på det och tala om för er att det handlar om er.

I världen som den är uppbyggd i dag lever vi i hierarkier som andra har skapat, men som påverkar vilka vi är, vare asig vi vill det eller inte. Jag, till exempel, föddes in i en ras som beskrivs som Svart. Samma personer som gjorde mig svart gjorde sig själva vita och andra gula. Min svarthet har definierats från deras vita ståndpunkt och min svarthet har gjorts mindre värdig än vitheten på alla sätt och vis, och dessutom är jag också mindre värdig än de gula andra. Jag är jordens fördömda därför att de ser mig som svart. Jag kan inte springa undan min svarthet, för jag var aldrig med och skapade den. Även om jag skulle stiga fram och deklarera för hela världen att "jag inte är svart, utan vit" och till och med om jag skulle låta tatuera det på min panna, säg: Skulle det få mig att inte längre bli kategoriserad som svart?

Omfamna er svarta finshket och gör det bästa ni kan av den. Jag har alltid lärt er att identifiera er själva som svarta och inte som bruna. Ni, barn av blandad ras, växer upp i en vit finsk värld och ni blir ständigt blekta, kallade till vithet. Ni fick vita (finska) pass och sedan anpassades ni för att platsa i det vita (finska) sammanhanget.

Men trots det här kommer Finland aldrig att fullt ut godkänna er som finska. Vetskapen om att ni aldrig kommer att bli rättvist

behandlade i ert fosterland därför att ni inte har vit hud, blont hår och gröna eller blå ögon, kommer att frustrera er och kampen ni måste föra kommer att vara livet ut.

Ni är lika finska Tarja Halonen och er hud är lika svart som hos: Amina Hausa krigardrottningen från Zair av Nigeria; som Kandake – kejsarinna av Etiopien; som Makeda – drottningen av Sheba från Etiopien; som Nandi – härskarinna av kungadömet Zulu i Sydafrika, som Yaa Asantewa –drottningen av Ashanti-kungariket i Ghana och som hennes höghet Nzinga Mbande, Angolas moder. Ni är också så mänskliga som era föräldrar är.

Ni är min stolthet och jag älskar er i dag, så som jag älskade er den dag ni föddes. Jag tror på era superstyrkor. Jag är bara rädd att jag själv endast är tillräckligt stark för att inte förlora i kampen mot rasismen, men samtidigt för svag för att vinna den. Jag fortsätter med stor optimism för att ni finns. Ni är framtiden. De som inte förmådde lyssna på mig kommer att lyssna på er. Ni är stjärnorna, jag slår bara takten.

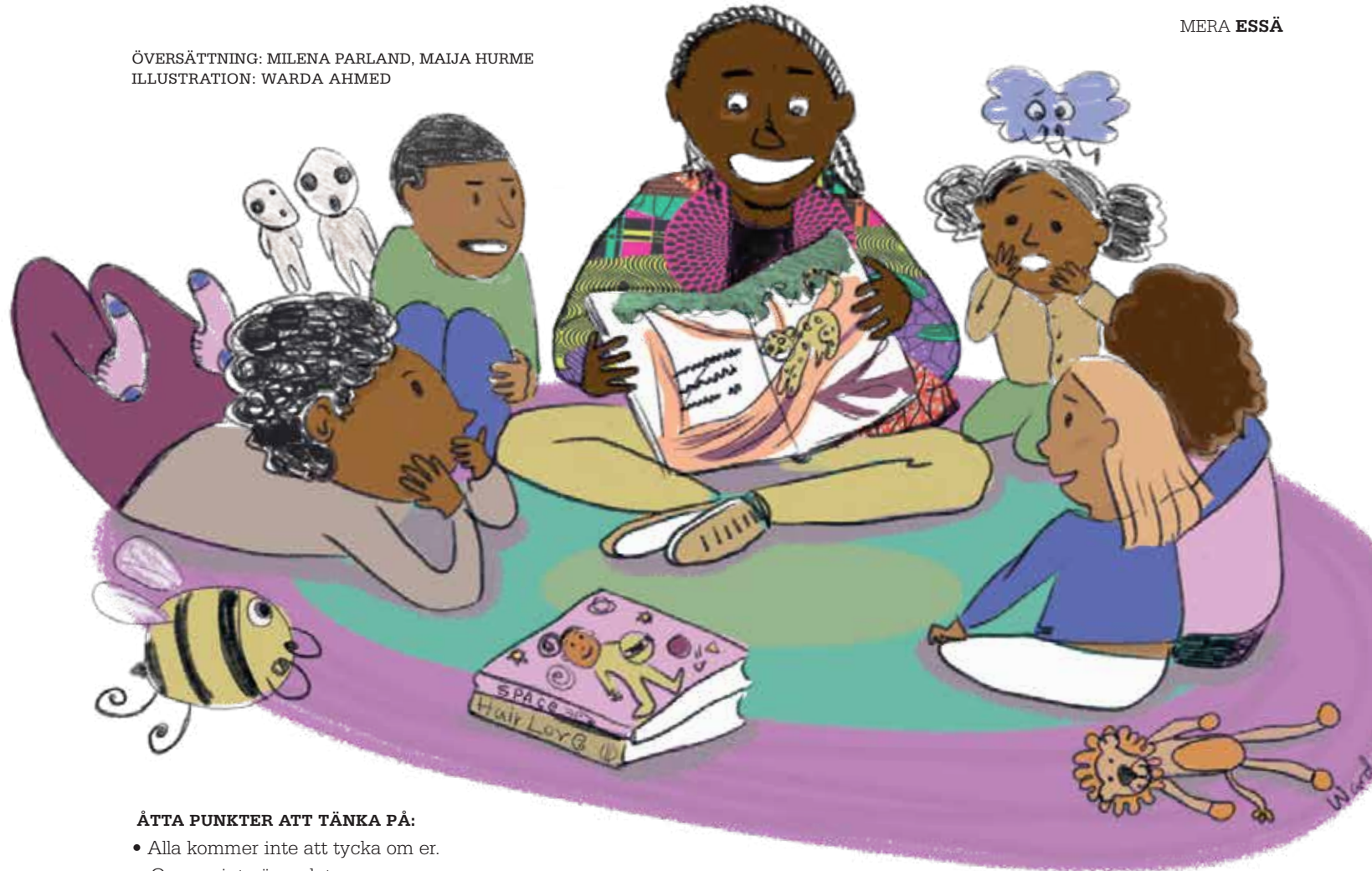
Jag vet hur mycket ni tycker om Beyonce's brown skin girl. Vi har alla brun hud. Men idén om brun hud kan få er och andra vars hud är ljusare och närmare än det vita att tro att ni är överlägsna oss vars hudfärg ligger på den mörkare sidan av färgskalan. Gå inte i den fällan. Akta er för att se er brunhet som inte tillräckligt svart för att klassas som så illa som svart. Kom alltid ihåg att samma brunhet gör att ni inte är tillräckligt vita för att vara vita.

Er antirasistiska kamp kommer att vara annorlunda än min. Medan jag kämpar för att svarta och blandras-personer ska ses som människor, så kommer ni att kämpa för rättigheten att vara lika finska som andra i det land där ni är födda.

Stilla er själ! Ta inte varje strid som kommer emot på er väg, för era liv kommer att fyllas av kamp ändå. Välj era strider och se sedan till att ni inte förlorar dem. Och om ni förlorar, så ta lärdom av det, res er och fortsatt. Försök alltid att göra ert yttersta. Tro inte på dem som säger att ni inte behöver göra det. Det vit-prat. Var de bästa ni kan för er egen skull. Bli de bästa ni kan för att nå era mål. Det kommer det att tvinga dem att se er och att lyssna på er. Ni behöver göra det: inte för deras skull, men för er egen mentala hälsas skull. Att vara bäst är att utmana deras stereotypa tankevärld som säger dem att ni inte duger.

ÖVERSÄTTNING: MILENA PARLAND, MAIJA HURME

ILLUSTRATION: WARDA AHMED

ÅTTA PUNKTER ATT TÄNKA PÅ:

- Alla kommer inte att tycka om er. Oroa er inte över det.
- Låt inte er egon styra er.
- Skyll inte på andra för att ni ska känna er bättre.
- Ni kan inte kämpa ensamma – ta med andra i er kamp.
- Le inte och vänd inte andra kinden till när någon utsätter er för rasism, visa ilska och kämpa emot om ni kan.
- Stå inte tyst om ni märker att en lärare behandlar andra svarta i din klass som problem – tala för dem.
- Gå inte med på att "rädda barnen i Afrika" därför att de är fattiga. Fattigdom är inte synonymt med Afrika – diskutera det här i stället.
- Förvänta er inte att hitta böcker med karaktärer som ser ut som ni i skolan. Skapa egna karaktärer som liknar er. Ta med er berättelserna om fantastiska svarta kvinnor till era klassrum. Men när ni gör det, förvänta er inte att era lärare alltid kommer att förstå er eller ge er höga betyg för det – se i stället er själva som det avkolonialiserande ljuset i ett vitt rasismneutralt "världens bästa skolsystem".

NÄR JAG NU SKRIVER TILL ER vet ni inte vad ordet rasism betyder, men ni vet hur det känns. Ni hatar den känslan, så gör någonting åt det. Det här är inte en krigsförklaring. Det här en kärleksförklaring. Ni behöver inte kämpa därför att jag ber er göra det, utan därför att era liv kommer att vara fulla av utmaningar. Jag önskar att ni ska vara beredda. Rasismen i Finland kommer att slå er i ansiktet, sparka er i magen, få er att tappa fotfästet och medan ni kämpar för att ta er upp på fötter kommer ni att sparkas omkull på nytt. Medan den gör allt det här mot er kommer den att kalla er för svaga, lata, illaluktande, fula, inte goda nog, bittra och mycket mer. Ja, jag medger att det här sker, och jag bönfaller er att älska livet och bli lyckliga.

All min kärlek,
Amin

En morfar på skolan

TEXT: HENRIKA ANDERSSON • ILLUSTRATION: JOANNA VIKSTRÖM-EKLÖV

Tjocka, varma, trygga. Korvluktande, lyssnande, läsande farfar. Farfar som man kan lita på, som kan bevara en hemlighet. Farfar som alltid fanns där då jag själv var liten. Alla har inte en farfar. Men det finns de lyckligt lottade som har en skolmorfar.

Lars Hertzberg är en av dem – skolmorfar sedan åtta år tillbaka.

VI TRÄFFAS i det lummiga Ekenäs. Den här våren har varit annorlunda för oss alla och Lars har liksom lärarna bara fått träffa sina elever på distans. Lars berättar hur allting började.

"Jag blev tipsad av en god vän och ringde Folkhälsan som i sin tur erbjöd mig som skolmorfar till skolan jag själv fick välja. Sedan dess hälsar jag på åk 3–4 en dag i veckan, sitter med på lektionerna och drar ibland diskussioner med klassen. Samarbetet med läraren är viktigt, det utvecklas efter hand. I början lyssnade jag mest och fanns till hands."

Lars är filosof. Och han kände efter pensioneringen att han vill ge nånting tillbaka:

"Filosofi når inte så många människor", säger Lars. "I våra diskussioner med klassen är det ett bra sätt att mötas med frågor som inte alltid har ett svar. Vi tar också upp känsliga frågor om mobbning, könsroller och it-vett. Och också jag lär mig mycket nytt – om TikTok och annat jag inte visste."

Ser du det som ett jobb?

"Nej, det krävs ingen förberedelse eller så. Jag trivs med barnen och gör inget särskilt. Jag är inte så utåtriktad och barnen kanske gillar det."

"Fram tills idag har jag följt upp fem kullar – alla väldigt olika. Hela skolsystemet har nog förändrats rätt mycket sedan jag själv gick i en pojkskola. Jag uppfattar det som att dagens pojkar har tillåtelse att var mer empatiska och mjuka. Och om jag jämför med min egen skoltid så uppmuntras eleverna idag att genast ta upp konflikter och problem."

Den allra första gången som skolmorfar, hur var det?

"Jag hade med mig en egen bok som jag tänkte jag kunde läsa ifall det inte skulle behövas min hjälp. Det var lite nervöst, som första skoldagen. Jag steg in och skulle presentera mig, som en ny elev. Och barnen fick gissa min ålder – de tyckte jag var uråldrig, långt över åttio. De fick ställa frågor till mig."

Hurdana frågor?

Lars ler bakom sitt buskiga gråa skägg och återkallar en dialog som han hade med en elev:

- "En gång frågade en pojke mig:
 - Kommer du tillbaka sen igen?
 - Jo jag kommer, svarade jag.
 - Ifall du inte dör. Kan du dö?
 - Vi kan alla dö.
 - Jo, jag vet men kan du dö av gammalhet, sa pojken.
 - Kanske inte ännu, sa jag."

En skolmorfar är nånting man skulle önska att alla klasser hade. Men vad gör du i praktiken under en hel skoldag?

"Det varierar. En stor del av min tid hjälper jag läraren med att rätta i matteböcker och skrivhäften. Och så brukar jag läsa för barnen, bland annat sagor. De tycker mycket om att höra allt från **Mauri Kunnas** och **Runeberg** till **Tove Jansson**. Läraren brukar föreslå vad jag ska läsa och jag har min egen morfar-bok men alltid hinner vi

inte med högläsning även om alla verkar tycka om det.

Rätt ofta åker vi på utflykter. Vi har besökt Johanneskyrkan och tittat på orgeln. Vi har varit på Hertönäs gård och i Musikhuset på konsert."

Vad är det värsta som har hänt dig som skolmorfar?

"Visst har det funnits några jobbiga stunder, om klassen har vikarier och gruppen är odisciplinerad. Jag har kanske sagt något som jag ångrar efteråt... Och jag har också svurit (jag tror jag sa, 'fan också')! Jag kan ibland visa att också en skolmorfar kan bli upprörd och arg. Efteråt kan vi sitta och diskutera om det som hände."

Jag har hört elever prata om sina upplevelser. En pojke sa att det allra bästa är att han kan berätta sina hemligheter för sin skolmorfar. Tror du det är lättare att prata med någon utifrån?

"Det kan hända", svarar Lars. "Jag är neutral och tar inte parti för varken den ena eller den andra. Och att tala med någon från en äldre generation har säkert sina fördelar och sen har jag tystnadsplikt. En elev anförtrodde mig om sina jobbiga hemförhållanden."

Det att vi får träffas regelbundet kanske formar deras liv – ibland kan det finnas elever som ständigt upplever att de inte klarar av att läsa eller skriva och då kan ett möte mellan oss ge något annat än det normala, kanske hopp."

Vi sitter tysta en stund. Lars kan konsten att lyssna, han väljer orden med omsorg och värme. Jag ber honom berätta om en av de bästa stunderna han upplevt som skolmorfar:

"För mig själv är det hoppfullt att möta människor som har livet framför sig. Dialogerna kan ofta bli oväntade och spännande. En gång diskuterade vi regler, hur en del regler är påhittade och andra är naturliga – som att man inte får slå varandra, bitas

eller riva någon i håret – medan andra regler är svårare att greppa eller omfatta. Barnen är ofta medvetna om moral och regler om rätt och fel. De funderar mycket och ställer intressanta frågor."

Som vadå?

"Om språket, ifall det är påhittat. Och varför man i så fall kan ljuga? Vi diskuterade länge vidare kring detta, och ibland pratar vi om djupa saker. Sedan skrattar vi mycket."

Jag bad dem en gång säga en bra egenskap som människan kan ha. Jag skrev upp orden på tavlan och sen frågade jag vilken av egenskaperna som passar ihop med vem."

Blev du också tilldelad en egenskap?

"I slutet på våren fick jag brev av varje elev", avslutar Lars. "Där stod tack för att du kom hit, och hoppas du kommer i höst igen. Där stod att jag var snäll. Och att vi har haft roligt."

UPPGIFT

Fantisera att du själv är pensionär. Hurudan är du? Vad gillar du att göra? Vad skulle du vilja berätta åt framtidens skolbarn om hur det var att vara barn 2020?

FÖR MER INFO
se Folkhälsans
webbsidor.

När jag träffade Vindsuperhjälten

DET VAR EN GANSKA VANLIG FREDAG den gången då jag träffade Vindsuperhjälten. Det är länge sedan nu och vi har inte setts sen dess men jag minns det fortfarande som om det var igår.

Jag var på väg till ordkonsten som skulle hållas på Ode. Jag skulle möta Filippa och Stella utanför deras hus och sedan skulle vi tillsammans åka dit. Jag skulle precis svänga ut från gården då jag såg honom... Det var bara några sekunder men jag hann se honom innan han försvann. Han såg hemsk ut. Ansiktet var sårigt och upprivet. Händerna var svarta av smuts och han var klädd ungefär som en trollkarl från Harry Potter i svart klädnad och en smutsig grå mantel.

Det var Akron, men det visste jag inte då. Jag tvärstannade mitt i nedförsbacken och stirrade på stället där mannen hade försvunnit. Eller om man nu kunde kalla honom för en man. Han såg mera ut som ett monster, tänkte jag. Det måste ha varit fantasier. Ingen i hela världen kunde se ut sådär och dessutom kan ju ingen bara försvinna och dyka upp hur som helst!

Men just som jag kommit fram till det hördes ett högt skratt. "Jasså du, du trodde att jag var inbillning!" Och så hördes ett nytt skratt.

Jag vände mig blixtnabbt om och stirrade. Framför mig stod ingen mindre än monstret och stirrade mig rakt i ansiktet. Jag började backa. Monstret tog ett steg närmare och sa: "Någon som sett mig kan inte få leva. Men innan jag dödar dig tänker jag förklara varför. Jo, du förstår, jag tänker erövra världen och den enda som kan hindra mig är Vindsuperhjälten. Vindsuperhjälten har en sensor instoppad i en medaljong som hänger runt hennes hals, så varje gång något barn blir angripet av mig och min armé darrar medaljongen och hon kommer och räddar barnet." Allt det här sa Monstret med avsky i rösten.

"Så du förstår, detta är det perfekta sättet att locka hit henne" fortsatte Monstret.

Jag kände en kraftig vind och omgiven av moln stod Vindsuperhjälten plötsligt där. Hon var lång och mager och hennes ansikte utstrålade ett sånt hat när hon tittade på monstret. Jag skrek. "Nej, superhjälten! Det är en fälla!" Men hon ignorerade mig.

"Jaså, Lova, min syster. Vi träffas igen" sa monstret. "Ja, det gör vi, Akron, min bror" sa vindsuperhjälten. "Jag kallas inte för Akron längre. Numera är jag känd som..." "Jag vet vad du är känd som, Akron, min bror, och jag vet också varför du avskyr mig" avbröt Vindsuperhjälten. "Du var avundsjuk. Avundsjuk på att det var jag som ärvde de magiska krafterna och inte du!"

"Thöhhs" fnös monstret, eller Akron, som han tydligen hette. "Jag har skaffat magiska krafter på annat håll. Väldigt starka magiska krafter, faktiskt, ha ha haaa!"

Exakt den sekunden anföll vindsuperhjälten. Hon framkallade en kraftig vind och Akron, som var oförberedd, slungades bakåt. Men precis när vindsuperhjälten skulle kasta en ny vind flög Akron upp i luften, en svart stråle sprutade ut från hans händer och träffade vindsuperhjälten rakt i bröstet.

Hon föll till marken. Jag skrek, men tystnade. Hon talade till mig och det var som att en varm vind blåste genom mig. "Ta medaljongen, ta den och rikta den mot Akron!" Hennes röst var vädjande och just efter att hon hade sagt det sista ordet slocknade hennes ögon. Vindsuperhjälten var död.

Jag visste vad jag måste göra. Medaljongen lyste på vindsuperhjältens bröst. Jag sprang fram. Akron försökte hindra mig men när skenet träffade honom i ansiktet föll han ihop. Jag pustade ut. Och det var så jag träffade vindsuperhjälten och bevittnade den legendariska striden mellan vindsuperhjälten Lova och den onda magikern Akron.

PS: Vad Akron var känd som fick jag aldrig veta.

Unga poeter skriver tillsammans

Novellen på föregående sida och dikten på det här uppslaget har kommit till i olika ordkonstsammanhang. **Lotta Sanhaie** på **Sydkustens ordkonstskola** berättar vad det handlar om och hur man själv kan delta.

Vad är en ordverkstad och hur kan man delta i en sån?

– Sydkustens ordkonstskola ger undervisning i ordkonst. Eleverna träffas i grupper som kallas ordverkstäder. I ordverkstaden skapar vi ordkonst; vi skriver, berättar, fantiserar... Ordverkstäderna träffas en gång i veckan i skolor eller bibliotek och ordkonstlärarens uppgift är att inspirera och handleda eleverna. Det finns ett fyrtiotal ordverkstäder på många orter längs sydkusten.

Hur jobbar ni med text (och bild) i ordkonst?

– Ordkonstskolan är för elever i åldern 6-13. Vi följer en läroplan som balanserar kring fyra huvudområden: fantisera, formulera, tolka och presentera. Eleverna får prova på olika genrer och stilar och tanken är att den unga ordkonstnären så småningom utvecklar ett personligt sätt att skriva. Man får skriva om precis vad man vill. Det finns ett läsårstema varje år, men man ska skriva om det som känns bäst, det som inspirerar mest. Ordkonstläraren vägleder och hejar på och förbereder övningar i att skriva till exempel skräck, saga, mystik eller i hur man hittar på egna karaktärer och gör personbeskrivningar och berättelser om dem. Om eleverna är yngre och inte så skrivvana kanske man börjar med att göra eller titta på en bild, berätta muntligt om den och skriva ner en mening.

Ibland bearbetar vi texter tills de känns färdiga. Då kan texterna publiceras i antologier eller visas upp på utställningar, gärna med illustrationer. Alla texter blir inte bearbetade. Men alla texter behövs. Det är viktigt att skriva mycket. Det är så man så småningom hittar det egna uttryckssättet.

Vad är Unga poeters sällskap? Vad gör ni?

– Unga poeters sällskap började som ett samarbete mellan ordkonstskolan och Helsingfors stadsbibliotek. Numera finns Unga poeters sällskap även i Åbo och Pargas. I Helsingfors går träffen

till så att sällskapet träffas i klubbrummet på Tölö bibliotek två eller tre gånger per termin. För att delta i Unga poeters sällskap ska du vara mellan 10 och 16 år gammal. De enda vuxna som är tillåtna i sällskapet är en ordkonstlärare och en bibliotekarie som leder träffen. När Unga poeters sällskap träffas bygger vi upp en grotta i det mörka rummet. Mitt i grottan finns en skattkista. Ur skattkistan tar vi fram biblioteksböcker och texter som är skrivna av ordkonstelever. Vi myser och läser texterna högt och pratar om böckerna i ficklampans sken. Sedan äter vi kex. Jag tror inte att det finns något som är mysigare än Unga poeters sällskap. Vi har alltid så roligt att vi inte alls har lust att gå hem! Och texterna är härliga! Rebecka Mellgren läste upp sin text om vindsuperhjälten på Unga poeters sällskap en gång, och vi andra liksom bara rös av välbehag – så underbart stämningsfullt var det att höra en spännande text i en mörk grotta i ficklampans sken.

Hur kan man komma med i Unga poeters sällskap? Behövs ett magiskt lösenord?

– Inget lösenord behövs! Man behöver inte anmäla sig, det är bara att dyka upp!

Höstens datum för Unga poeters sällskap i Tölö bibba är lördag 24.10 kl. 14.00 och tisdag 1.12 kl. 18.00. I Pargas bibba blir det Unga poeters sällskap i glasrummet tisdag 6.10 kl. 17.30 och tisdag 17.11 kl. 15.30. I Åbo bibba träffas Unga poeters sällskap i idérummet tisdag 6.10 kl. 15.30 och tisdag 1.12 kl. 18.00.

Mer information: **ordkonst.fi** och på **helmet.fi**.

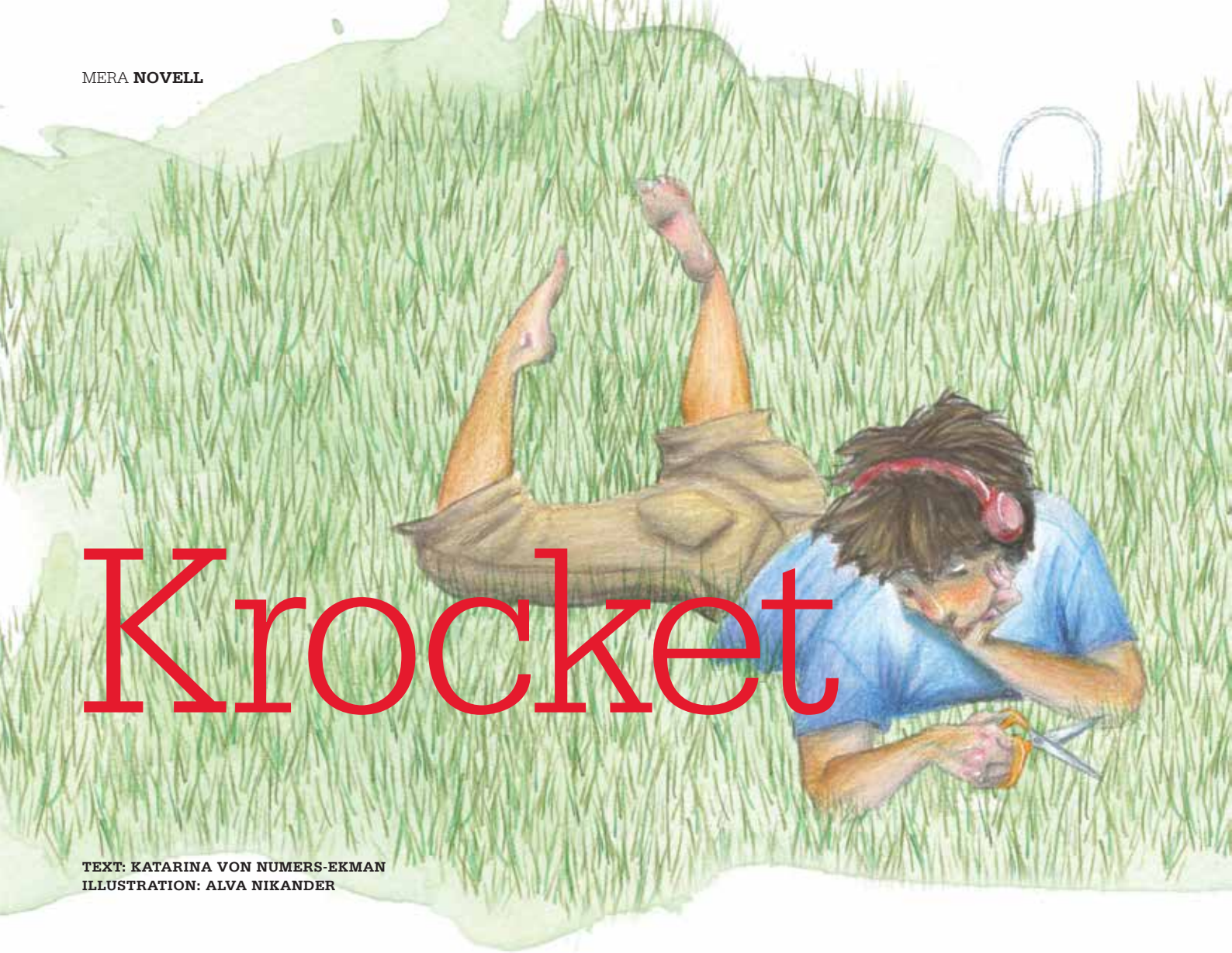
UPPGIFT
1. Skriv ett ord för varje bokstav i ditt för- och efternamn.
2. Fyll på med småord (om det behövs) och **skriv en dikt** på minst fem och max åtta rader.

Solvindsfärden

På en solvindsfärd finns det mycket att titta på ✨
Både gul och blå som jag och du kan titta på

TEXT: VIGGO HASSEL, 10 ÅR
ILLUSTRATION: ELSA SANHAIE, 14 ÅR

TEXT: KATARINA VON NUMERS-EKMAN
ILLUSTRATION: ALVA NIKANDER

LEO LÅG PÅ MAGEN och jämnade gräsmattan med en kökssax. Han kisade mellan stråna mot den knallblåa julihimlen och kände solen bränna på ryggen.

Klipp.

Pappa hade visserligen kört över hela gården med gräsklipparen för ett par dagar sedan och Leo blev svettig av att kravla sig fram på magen och trött i armen av klippandet. Men han tänkte inte ge upp förrän han var nöjd.

Klipp. Klipp.

Till slut reste han sig, borstade av byxorna, tog köksingången och hämtade ritningen på sitt rum. Mamma satt i bikini och drack vin på terrassen med sin barndomsvän Filippa från Sverige. Det hördes på mammas skratt att hon redan hade druckit flera glas.

Krocketspelet och måttbandet låg och väntade på kökstrappan. Leo tänkte på den långa gråhåriga mannen bakom disken på bensinmacken. Han hade sett Leo i ögonen med en underlig min och önskat lycka till när han räckte fram nätpåsen med granna klubbor och klot.

På marken bredvid trappan stod de två fula trädgårdstomtarna som mamma hade fått av Filippa när hon kom. Av någon anledning hade mamma och Filippa båda skrikit av skratt när mamma öppnade paketet. Tomtarna var precis likadana och hade tjocka kinder och blåa luvor. De glodde surt på Leo.

Han vecklade ut sin ritning på marken. I flera dagar hade han suttit vid datorn och läst regler på både svenska och engelska, skrivit upp mått i centimeter och yards och ritat banor.

Det tog en stund innan han hade bestämt exakt var startpinnen skulle stå. Sen slog han ner den i gräsmattan med en av klubborna. Han mätte var den första bågen skulle vara med måttbandet och dubbelkollade på ritningen att 0,3 meter var den korrekta båg höjden. Samtidigt började mamma och Filippa skriksjunga.

I will aaalways love youuuu!

Leo torkade svetten ur pannan med ärmen, tryckte handflatorna mot öronen och gick fram till terrassen. Utan att kasta en blick på mamma och Filippa nappade han åt sig pappas hörselskydd som hängde på räcket. Det hade inbyggd radio och funkade som ett par hörlurar.

Allt blev härligt tyst när han tog på sig hörselskyddet och han gick ner på huk och mätte avståndet från startpinnen till första bågen en gång till. När han var klar tänkte han försöka slå klotet genom banan med så få slag som möjligt. Kanske pappa hade tid att tävla mot honom i kväll?

Han skulle just ta itu med kyrkan när det började prassla och brusa i hans öron. Hade radion slagit på av sig själv? Han hittade en liten knapp på hörselskyddet och vred på den. Först steg bruset och sen hörde han plötsligt två röster. Var det Radio Vega som farmor brukade lyssna på?

– Herregud. Ojämn mark och sneda bågar hör ju liksom till spelet. Det är inte normalt att vara så där pedantisk.

Det var mammas röst. Hur kunde hon höras i lurarna?

– Och han träffar aldrig några kompisar, fortsatte hon. De orkar väl inte med den där omständligheten. Jag håller också på att bli tokig emellanåt.

– Du ska se att det blir bättre när han börjar på högstadiet, hörde Leo Filippa svara. När han hittar ett mysigt kompisgäng, eller kanske en gullig tjej.

– Jag vet inte, Filippa. Det känns hopplöst ibland.

Leo slet av sig hörselskyddet. Han märkte att både mamma och Filippa tittade åt hans håll och han vände ryggen mot dem. Kunde de inte bara diskutera sina trädgårdstomtar och låta honom vara i fred? Högstadiet var det absolut sista han ville tänka på just nu.

Han vred knappen på OFF och tog på sig hörselskyddet igen. Nu var det tyst. Han tittade på ritningen och fortsatte. Så småningom kom han till den sista pinnen och slog ner den i marken. Nu var krocketbanan färdig - och den var perfekt.

Efter en stunds tvekan bestämde han sig för det röda klotet och tog ut det ur nätpåsen. Fast påsen hade legat i skuggan var klotet mycket varmt och Leo tyckte nästan att det vibrerade i hans hand. Det kom ett svagt melodiskt surrande ur hörselskyddets lurar och för en sekund fick han för sig att det var klotet som lät. Men det var väl den inbyggda radion som hade någon felkoppling

och plockade upp ljud från omgivningen.

Leo tog klubban med röd rand och placerade klubbhuvudet mot pinnen. Nu låg klotet i startposition. Han måttade och slog. Klunk.

Klotet rullade spikrakt genom de två första bågarna. Samtidigt blev surrandet i hörselskyddet starkare. Men så gjorde klotet en tvär sväng åt höger. Det ökade hastigheten och rullade med vild fart över trädgårdsgången, förbi blomrabatten och trädgårdsgungan och försvann in i blåbärsriset vid tomtgränsen.

Leo stirrade efter klotet. Så gick han fram till platsen där det hade bytt riktning. Fanns där någon sten eller kotte som han hade missat? Nej. Gräsmattan var alldeles vågrät och jämn.

Solen gick i moln och Leo fick en plötslig känsla av att någon såg på honom. Han rös till och vände sig om. Terrassen var tom. Flaskan hade vält och lite rött vin sipprade ner över bordskanten. Leo flyttade blicken till kökstrappan och upptäckte att trädgårdstomtarna var borta.

Med klubban i handen sprang han mot stället där det röda klotet hade försvunnit ut i blåbärsriset. Det måste ju ha tappat farten och stannat någonstans i närheten. Men han kunde inte få syn på det, fast han trampade runt och böjde undan riset. En lastbil körde förbi ute på gatan. Leo tog några steg in bland tallarna. Bakom en murken stubbe skymtade någonting blått. Surrandet i lurarna förändrades och blev till en röst i hans högra öra.

Kom, kom!

Den lät barnslig och samtidigt hes. Lite som en smurf, men mörkare. Så kom en viskning i vänstra örat.

Leo... Leo... Leo...

Han höjde blicken och såg en blå luva högt uppe i en tall. Krocketklotet kom susande ner mellan grenarna. Han tog ett språng för att försöka fånga det, men det fanns ingen chans att hinna fram. Klotet föll ner någonstans bakom stubben och ett retsamt skratt hördes i lurarna.

Det hann bara gå några förvirrade sekunder och så stack två blåa luvor upp ur gräset ungefär trettio meter bort, mellan två tjocka tallar. Krocketklotet guppade efter dem i luften, som en ballong utan snöre.

Fånga det, fånga det. Annars hittar du det aldrig mer.

Kom. Annars kastar vi upp det på taket.

Annars släpper vi ner det från...

Den sista hotelsen drunknade i fnitter och brus. Leo övervägde att ta av sig hörselskyddet, men han lät det sitta kvar och började springa med blicken fäst vid den guppande röda punkten för att inte tappa den ur sikte. Han hoppade över stenar och stubbar och höll på att falla raklång över en död trädgren. Han hörde sin

flåsande andhämtning inne i huvudet, och kände hur det sved i halsen och dunkade i bröstkorgen. Men han knappade in på avståndet. Nu skulle han bara förbi det där täta buskaget, så var han ikapp de fnittrande trädgårdstomtarna.

Ritsch.

En rosenbuske gjorde en djup rispa i Leos arm när han trängde sig fram mellan kvistarna. Han stannade, knep ihop ögonen och grimaserade.

När han öppnade ögonen igen stod han ute i det bländande solskenet i grannhusets trädgård. Han skuggade med handen och såg en pojke i femårsåldern klädd i ljusgrön t-skjorta. Pojken stod på stenläggningen framför det gula husets huvudingång och höll det röda klotet i sina kupade händer. Leo drog ner hörselskyddet så att det hängde runt halsen.

Pojkens röst var ljus och uttryckte både förvåning och beundran.

– Spelar du krocket i skogen?

Leo kastade en blick över axeln och insåg samtidigt att han fortfarande höll sin klubba i handen. Inga blåa luvor syntes i skogen.

Men i skuggan en bit bakom pojken satt en flicka i hans egen ålder i en rullstol. Hon hade benet gipsat från foten och långt upp över knät. Hennes keps var orange och under den ringlade två bruna flåtor ända ner till rullstolens hjul. Flickan hade en bärbar dator uppslagen i famnen.

Hon väntade inte på att Leo skulle svara på pojkens fråga.

– Jag har kollat på nätet och försökt förklara för Milo hur banan ska se ut, men det är lite svårt.

Först fattade Leo inte vad hon menade, men sen upptäckte han högen av vridna bågar och slitna klubbor i det höga gräset.

– Det går inte, för det fattas delar ju, sa pojken Milo och gick fram till Leo. Men här är din boll i alla fall.

Leo tog emot sitt klot ur pojkens varma klibbiga händer.

– Tack, sa han. Jag fattar inte hur det kunde rulla ända hit.

– Ända till mina fötter, sa Milo och lade huvudet på sned. Men kan du hjälpa Smilla och mig att göra en bana? För hon bröt benet när hon skejtade ju. Vad heter du?

– Leo, sa Leo och stödde klubban mot marken.

Skulle han erbjuda sig att låna ut delar ur sitt eget krocketspel, eller inte?

Innan han hunnit fatta något beslut öppnades husets ytterdörr. En lång kvinna med kortklippt, lite grått hår och snickarbyxor kom ut med en stor papplåda i famnen.

– Herregud, vilken svettig flyttdag vi har valt!

Sen upptäckte hon Leo, ställde ner lådan med en duns och log mot honom.

– Har ni redan fått en kompis? sa hon till sina barn. Men det

känns ju verkligen hoppfullt. Ett gott tecken, mitt i allt kaos.

Hon torkade händerna på byxorna och gick fram till Leo.

– Han heter Leo, sa Milo. Och han ska hjälpa oss med krock-etbanan.

– Maggi, sa mamman och skakade Leos hand. Hej.

Leo sneglade mot Smilla i rullstolen.

– Vi kan gå till mig och spela. Jag bor där, sa han och pekade mellan tallarna. Vi har nyklippt gräsmatta och en färdig bana.

– Jaaa! ropade Milo. Mamma, får vi gå nu?

– Om det passar för Leos familj så.

Leo nickade.

– Du får köra mig längs gatan, sa Smilla, smällde ner datorlocket och viftade undan sina flåtor över rullstolens ryggstöd.

Leo hade aldrig skjutit en rullstol framför sig förut. Men han lät Milo bära klubban och klotet och tog i rullstolens handtag. Smilla skrattade och hejade på honom när de kämpade sig fram över den gropiga och vildvuxna gräsmattan. Och Milo hoppade bredvid och babblade om sin bästa legobil.

Från gatan styrde Leo in längs trädgårdsgången och parkerade Smilla bredvid startpinnen.

– Vänta, sa han. Jag kommer strax.

Han tog kökstrappan i två jättekliv och störtade in i vardags-rummet, där mamma och Filippa satt uppkrupna i soffan och tittade på en film med en stor skål med chips framför sig.

– Men vad är det Leo? sa mamma.

– Ni får inte komma ut på gården och inte sitta på terrassen nu, flämtade han.

– Men varför då?

Mamma tog en klunk rödvin och ställde ner glaset på bordet.

– Fråga inte så mycket, sa Filippa till mamma och flinade så att man kunde se att hennes tänder hade färgats av vinet.

– Lova! sa Leo otåligt.

– Okej, okej. Vi lovar att inte komma ut så länge den här filmen håller på. Det är över två timmar kvar.

Leo sprang tillbaka ut på gården. Han tog det röda klotet och klubban med röd rand, satte tillbaka dem i nätpåsen och lade hörselskyddet på trappan.

– Du börjar, sa han till Smilla och räckte henne den blåa klubban.

Han placerade det blåa klotet på rätt avstånd från startpinnen och vände rullstolen så att hon fick en bra vinkel och kunde luta sig fram och slå.

Klonk.

Smillas klot rullade genom de två första portarna och stannade.

Milo jublade och klappade i händerna.

När Leo ställde sig bakom rullstolen igen såg han mammas

och Filippas nyfikna ansikten i köksfönstret. Typiskt. Fast egentligen fick de gärna se vad han höll på med, bara de inte kom ut på gården och betedde sig så där fånigt.

Så föll hans blick på trappan. Trädgårdstomtarna var tillbaka. Den ena grinade så att alla tänderna syntes och den andra räckte ut tungan åt honom. Snabbt som blixten räckte Leo ut tungan tillbaka. Så tog han i handtagen på Smillas rullstol och njöt av hur lätt den gled fram över hans perfekta gräsmatta.

UPPGIFT:
Skriv en novell

En novell är en liten berättelse, ibland bara en scen eller nästan som en tavla målad med ord.

Skriv 2–3 sidor om hur du eller en person/figur du hittar på får syn på **det konstigaste** du/personen/figuren någonsin sett.

MISSA INTE!

DEN STORA SENIORKAMPEN

av Malin Klingenberg &
Joanna Vikström Eklöv

Läsarålder 6-9 år

Massor med härliga böcker för barn
och unga hittar du på litteratur.sets.fi

DE FINLANDSSVENSKA
LÄSAMBASSADÖRERNA
SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

Läsambassadörerna fick ny hemsida

Läsambassadörerna har förnyat
på hemsidan. Nu är det lättare än någonsin
att hitta boktips enligt åldersgrupp.

För vuxna finns tips på hur man kan inspirera barn
och unga till att läsa mer.

www.lasambassadoren.fi

Facebook: De finlandssvenska läsambassadörerna
Instagram: @lasambassadörerna

★
Svenskfinlands egen bokshow
om barnböcker och barnboksskapare,

ESTRIDS BOKKLUBB

är ute med en femte säsong!

★
Spin off-övertäckningar medföljer
www.estridsbokklubb.fi

Hos oss hittar
du massor av
suveräna barn- och
ungdomsböcker!

Kolla in alla:
www.forlaget.com

FÖRLAGET

NERA
Inkörsport till tyngre läsning

www.fibul.fi

Litteraturmagasinet MERA 2020 är utgivet av Fibul r.f.
– Författare och illustratörer av barn- och ungdomslitteratur

Upplaga: 1000 • Tryck: TR-Urex, Borgå • Papper: Edixion, PEFC-certifierat och EU-ecolabelmärkt
Redaktion: Majja Hurme, Lena Frölander-Ulf • Layout: Lena Frölander-Ulf • Pärmillustration: Linda Bondestam
Föreningen Konstsamfundet, Stiftelsen Emilie och Rudolf Gesellius fond och Svenska kulturfonden
har gett understöd. Tack!

Svenska
kulturfonden